

... Қарорга кўра, хизмат кўрсатаётган микрофирмалар ва кичик корхоналар учун белгиланган фойда солиғи ҳамма ягона солиқ тўлови бўйича имтиёзларнинг амал қилиш мuddати 2017 йилнинг 1 январигага узайтирилди.

4 бет

Одам табиатнинг онгли аъзоси. Аммо баъзан шу онги билан онгсиз махлуқотлардан-да бадтар муdҳиш ишларни қилаётирки, оқибатда авлодлар елкасида бартараф этилиши лозим бўлган муаммо ва ташвишлар юки кўпайгандан кўпайиб борапти.

6 бет

Mustaqillik huquq demakdir

Ҳуқуқ

1997-йил 27-avgustdan chiqqa boshlagan

www.huquq-gazeta.uz

2012-йил 31-май, №22 (803)

Бош прокуратурада 2012 йил 30 май кунини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маъҳамаси ҳузуридаги Вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссия, Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ва ЮНИСЕФнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси билан ҳамкорликда ташкил қилинган "Вояга етмаганлар жавобгарлигининг ҳуқуқий асослари: миллий тажриба ва жаҳон стандартлари" мавзусида илмий-амалий конференция бўлиб ўтди.

Илмий-амалий конференция

Унда Халқ таълими, Ички ишлар, Соғлиқни сақлаш, Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш, Олий ва ўрта-махсус таълим вазирликлари, шунингдек, бошқа давлат ва нодавлат ташкилотлари вакиллари, вояга етмаганлар ишлари бўйича ҳудудий комиссияларнинг масъул котиблари, ҳуқуқшунос олимлар ва жамоатчилик вакиллари иштирок этишди.

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ҳамда қонунларида ёш авлоднинг ижтимоий шаклланиши ва камол топиши, ҳуқуқий манфаатларини ҳар томонлама кафолатлаш давлат фаолиятининг устувор йўналиши эканлиги белгиланган. Шу муносабат билан вояга етмаганларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ҳимоясини таъминлаш, улар ўртасида ҳуқуқбузарлик ва жиноятчиликнинг олдини олиш асосий вазифалардан бири ҳисобланади.

Ушбу вазифаларни амалга оширишда БМТнинг Болалар ҳуқуқлари тўғрисидаги Конвенцияси, Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, "Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида" ги, "Вояга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикаси тўғрисида" ги Қонунлари ва бошқа қонун ҳужжатлари ижросининг таъминланишига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Айниқса, вояга етмаганларнинг таълим-тарбияси, ижтимоий ҳимояси, соғлигини сақлаш, иш билан таъминлаш, бўш вақтини мазмунли ташкил этишга устувор вазифа сифатида қаралмоқда.

Болаларнинг ҳуқуқий ҳимоясини таъминлаш, ўсимлар ўртасида ҳуқуқбузарликларни профилактика қилиш тизимини мустаҳкамлаш, ота-оналар ёки уларнинг ўрнини босувчи шахсларнинг ёш авлод олдидаги масъулиятини ошириш борасида амалга оширилаётган чора-тадбирлар натижасида вояга етмаганлар ўртасида жиноятчиликнинг сезиларли даражада камайиши кузатилмоқда.

Анжуманда, мутасадди идоралар томонидан "Мустаҳкам оила йили" Давлат дастуридан келиб чиқадиган вазифаларни амалга ошириш, ёшларнинг таълим-тарбияси билан боғлиқ долзарб муаммоларни ҳал қилиш, уларнинг жамиятдаги ўрни ва мавқеини янада ошириш, вояга етмаганлар муҳитида ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш билан шуғулланувчи идоралар фаолиятини мувофиқлаштириш ва ўзаро ҳамкорликни яхшилаш зарурлиги таъкидланиб, тегишли тавсиялар ишлаб чиқилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маъҳамаси ҳузуридаги Вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссия

1 июнь — Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни

Саодат ғунчалари

Дунё аҳолисининг икки миллиарддан зиёди шириндан-шакар болалардир. Бошқача қилиб айтганда, инсониятнинг икки миллиард ғулу ғунчаси ер юзиде ҳаёт чаманини бебаб, униб-ўсмақда.

Нилуфар НИЁЗОВА,
«Huquq»

Офтоб кулиб турган тинч осмон, осойишта заминдан болаларнинг шўх-шодон кулгуси янграб турганига нима эсин?! Барча эзгу сайёҳаракатларимизда шундай улғу мақсад мужассам, фарзандларимизга кўрсатилаётган чексиз ғамхўрликларда буюк келажак орзуси акс этиб туради. Юртимизда оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, болалар спортини ривожлантириш, мактаб таълимига алоҳида эътибор берилаётгани ҳам беҳиз эмас. Шубҳасиз, ёш авлоднинг соғлом ўсиши, ҳар томонлама камол топиши келажакда ҳам бизнинг ҳеч кимдан кам бўлмадигимизни таъмин-

лайди. Болажон элимиз энг яхши орзу-умидларини фарзандлар иқболида кўради. Зеро, буюклар таъбири билан айтганда, бола дунёнинг саодатидир!

Дарҳақиқат, фарзанд — умр меваси, ота-онанинг бахти! "Унта бўлса ўрни, қирқта бўлса қилиғи бошқа", "Болали уй бозор, боласиз уй мазор" сингари мақоллар биз — ўзбекларнинг азал-азалдан ғоят болажон халқ бўлганидан далолат.

Ота-боболаримиз ҳар қандай ҳолатда фарзанд тарбиясини биринчи ўринга қўйган. Қайси-дир хонадондан ноқобил фарзанд чиқса, ўша оилага иснод ҳисобланган. "Қобил

фарзанд отга миндирар, ноқобили отдан йиқитар". "Ёмон бўлса боласи, камон отар отаси", "Яхши ўғил уй тузар, ёмон ўғил тўй бузар" каби мақоллар ҳам бекор тўқилмаган. Фарзанднинг қандай инсон бўлиб етишиши кўп жиҳатдан оиладаги тарбияга, ота-онанинг масъулиятига боғлиқ экан, бу борада ота-она ва болалар ўртасидаги муносабатда миллий анъаналаримиз, урф-одатларимизга суянаш яхши самара бериши шубҳасиз. Яъни, оилавий муҳитда катталарга ҳурмат, кичикларга иззат, ростгўйлик, адолатлилик мезони сақланиши лозим.

/Давоми 5-бетда/

Масъулият ва шахсий жавобгарлик оширилади

2012 йил 30 майда Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасида хорижий инвестиция иштирокидаги корхоналарни қўллаб-қувватлаш ва бу борадаги ишлар таъсирчанлигини кучайтириш мақсадига бир қатор вазирликлар, давлат қўмиталари, Марказий банк вакиллари, вояга етмаганларнинг ўринбосарлари ва хорижий инвестиция иштирокидаги корхоналар раҳбарлари иштирокида учрашув бўлиб ўтди.

Учрашувда мамлакатимизда қулай инвестицион муҳит яратилганлиги, хорижий инвесторларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган кенг қамровли имтиёз, афзаллик ва кафолатлар тизими барпо этилганлиги эътироф этилди.

Шунингдек, мамлакат иқтисодиётига қиритилаётган инвестициянинг 26,6 фоиздан ортиқ қисми республикада фаолият юритаётган 4200 дан зиёд хорижий инвестиция иштирокидаги кор-

хоналарнинг ҳисобига тўғри келиши қайд қилинди.

Ўз ўрнида, Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар жалб этилишини рағбатлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида" ги 2012 йил 10 апрелдаги Фармони республикага хорижий инвестицияни янада кенгрок жалб қилиниши учун қулай шароит яратилишига хизмат қилиши, шу сабабли, унинг ижроси масъул идора-

лар томонидан тўлиқ таъминланиши шарти билан алоҳида таъкидланди.

Шу билан бирга, учрашувда хорижий инвестицияларни жалб қилишни рағбатлантиришга қаратилган қонун ҳужжатларига давлат ва ҳўжалик бўшқаруви органлари томонидан сўзсиз риоя этилиши, хорижий инвестиция иштирокидаги корхоналар фаолиятига ноқонуний аралашини ҳолатларига йўл қўймаслиги, шунингдек, мазкур соҳада прокурор назорати кучайтирилиши ва хорижий инвесторларнинг ҳуқуқий ҳимояси бўйича таъсирчан чоралар қўлланилиши, уларнинг қонуний манфаатларини бузган мансабдор шахсларни жавобгарликка тортилиши борасида катъий талаблар қўйилди.

Бундан ташқари, учрашувда қатнашган хорижий инвестиция иштирокида-

Ҳулум ОТАМУРОВО,
Бош прокуратура бошқарма катта прокурори

ги корхоналар раҳбарлари билан очик мулоқот ўтказилиб, муҳокама қилинган масала бўйича фикр алмашилди, шунингдек, улар давлат бўшқаруви органлари масъул ходимларидан ўзларини қизиқтирган саволларга тўлиқ ва атрофлича жавоб олдилар.

Учрашув якунида мутасадди идораларга хорижий инвестиция иштирокидаги корхоналарнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини таъминлашда мансабдор шахсларнинг масъулияти ва шахсий жавобгарлигини кескин оширишга қаратилган тегишли тавсиялар берилди.

Аёллар халқаро демократик федерацияси ўзининг 1949 йил ноябрь ойида бўлиб ўтган сессиясида 1 июнь кунини Халқаро болааларни ҳимоя қилиш кунини сифатида нишонлаш тўғрисида қарор қабул қилган эди.

Бахтли авлод олдидаги бурч

Соҳибжон ҲАМИДОВ,
Наманган вилоят прокуратураси
бўлим прокурори

Бирлашган Миллатлар ташкилоти ушбу ташаббусни бир овоздан қўллаб-қувватлади ва болалар ҳуқуқлари, ҳаёти ва соғлиғини муҳофазасида қилишнинг ўз фаолиятининг устувор йўналишларидан бири, деб эълон қилди. Бу байрам 1950 йилдан буён жаҳоннинг аксарият мамлакатларида кўтаринки руҳда нишонланади.

БМТ Болалар жамғармаси (ЮНИСЕФ)нинг маълумотларига қараганда, дунёдаги болаларнинг ярмидан кўпи ўз оиласида жисмоний ва руҳий тазйиққа учраб экан. Масалан, кўпчилик назарида, ҳар томонлама тараққий топган АҚШдак давлатда ҳам кўйлаб вояга етмаганлар катталарнинг, хусусан, ўз ота-оналарининг зўравонликларидан жабр чекишмоқда. Зўравонликни, маийший бузуқликни тарғиб этувчи телекўрсатувлар уларга жиддий салбий таъсир кўрсатмоқда. Бир қатор Африка ва Осиё мамлакатларида эса минглаб, миллионлаб болалар оқ қолишяпти, ОИТС хасталигига чалинишмоқда, ўзаро урушлар чоғида ноҳуд бўлишмоқда.

Болаларни ҳар томонлама ҳимоя қилиш борасида мамлакатимизда ибратли ишлар амалга оширилмоқда. Кам таъминланган оилаларга нафақа пуллари ўз вақтида тўланапти. Шунингдек, республикамизда меҳрибонлик уйлари тарбияланувчилари етарли таълим-тарбия олишлари учун давлатимиз томонидан зарур маблағлар ажратилапти. Жамоат ташкилотлари ҳам бу савобли ишга ўз ҳиссаларини қўшиб келмоқда. Шу ўринда, айниқса, "Сен ёлғиз эмассан", "Меҳр нури", "Соғлом авлод учун" хайрия жамғармаларининг саъй-ҳаракатлари тахсинга сазовордир.

Истиқлолнинг қарийб 21 йиллик ҳаётидаги аксарият йиллар бевосита болалар манфаатлари билан боғлиқ ҳолда "Оила йили", "Соғлом авлод йили", "Сихат-саломатлик йили", "Оналар ва болалар йили", "Мустаҳкам оила йили" тарзида номланган мамлакатимизда болаларга ғамхўрлик давлат сибсати даражасига кўтарилганлигини кўрсатиб турибди.

"Тарбия уч нарсага эҳтиёж сезади: истеъдодга, илмга, машққа". Бу ҳикмат буюқ файласуф Арастуға тегишли.

Дарҳақиқат, тарбия иши ғоят жиддий эътибор ва масъулият талаб қилади. Чунки у фақат биргина инсон келажигини белгилаб қолмай, бутун бир жамият, бутун бир юрт ҳаёти, истиқболини таъминлайди. Демак, бир боланинг яхши тарбия олиб, камолга етиши юртнинг қувончи бўлганидек, ноқобил ва ёмон чиқши эл учун қуфлатдир. Бу жиҳатдан маърифатпарвар адиб Абдулло Алвоний минг бора ҳақ: "Тарбия биз учун ё ҳаёт, ё мамот, ё ҳалокат, ё саодат масаласидир".

Шунинг учун бўлса керак, аждодларимиз азал-азалдан фарзанд тарбиясига жиддий эътибор билан қарашган. Юқорида таъкидлаганимиздек, истиқлол йилларида қадим аъналарга ҳамоҳанг ёшлар ҳаёти, таълим-тарбияси янада устувор аҳамият касб этди. Уларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари муҳофазаси қонунлар билан кафолатлаб қўйилди.

Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 21 сентябрдаги "Вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссиялар фаолиятини такомиллаштириш ҳақида"ги Қарори бу борада ғоят муҳим аҳамиятга эга бўлган ҳужжат ҳисобланади. Қарийб 12 йилдириқ, ушбу қарор ижроси борасида кенг қамровли ишлар амалга оширилмоқда.

Бундай кенг қамровли фаолият прокуратура органлари зиммасига ҳам жиддий масъулият юқлайди. Зеро, Вазирлар Маҳкамасининг қароридан прокуратура органлари вояга етмаганлар ҳақидаги қонунлар ижроси устидан назоратни кучайтириши, улар ўртасида содир этилаётган ҳуқуқбузарлик ва жиноятларнинг келиб чиқиши сабаблари ва шарт-шароитларини синчковлик билан ўрганиши ҳамда бартараф этиш юзасидан қатъий чоралар кўриши қайд этилган. Шу нуқтаи назардан таълим-тарбия, соғлиқни сақлаш ва бошқа муассасаларда ёшларнинг яхши ўқиши, соғлом улғайиши учун қандай шароитлар яратилгани, шахар ва туманлар ҳокимликлари, улар ҳузурдаги вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссиялар ёш авлод камоли ҳақида қай даражада қайғурётгани, буларнинг бари прокуратура органларининг доимий эътиборида. Тизим ходимлари бу борада фақатгина қонунлар ижроси устидан назоратни таъминлаш билан чекланмапти. Ёшларнинг онгини, тафаккурини шакллантириш, дунёқарагини кенгайтириш, ҳуқуқий саводхонлигини ошириш максатидда жойларда суҳбат ва учрашувлар, тадбирлар ташкил этилапти. Чунки фарзандларимиз ҳуқуқий билимга эга бўлса, жиноятчилик ва қонунбузарлик оқибатини онгли равишда идрок этади, тўғри йўлни эгрисидан фарқлай олади, хато қадам босмайди.

Ниятимиз ёшларни фақатгина жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликдан асраш эмас, балки уларнинг маънан ва жисмонан етук инсонлар бўлиб улғайишига эришиш ҳамдир.

Фарзанд тарбиясига барча масъул

Истиқлолнинг ilk даврлариданоқ Президентимиз томонидан ўсиб келаётган ёш авлодни ҳар томонлама баркамол инсон қилиб вояга етказиш масаласига алоҳида эътибор қаратилди. Шу муносабат билан қатор қонунлар, қарор ва фармонлар қабул қилинди ва уларни амалга татбиқ қилиш юзасидан муайян ишлар амалга оширилди. Бу борадаги кенг қўламини тадбирлар давом эттиришмоқда. Чунки фарзанд тарбияси масаласи ҳеч қачон ўз долзарблигини йўқотмайди.

Хоразм вилоят прокуратура органлари томонидан вояга етмаганларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш борасида қатор ишлар амалга оширилиб келинмоқда. Прокуратура органлари фақат қонунлар ижросини таъминлаш билан чекланиб қолмасдан, ёш авлод тарбияси билан боғлиқ қатор хайрли ташаббуслар билан чиқмоқда. Турли тадбирлар уюштирилишига бош бўлмоқда. Умумтаълим мактаблари, касб-ҳунар коллежлари, олий ўқув юртиларида жиноятчиликнинг олдини олиш, ёт иллатларга қарши курашиш, ўсиб келаётган авлоднинг ҳуқуқий билимларини оширишга қаратилган кўйлаб давра суҳбатлари, учрашувлар ташкил қилинмоқда.

Вилоят прокуратураси "Мустаҳкам оила йили" муносабати билан жисмонан соғлом, маънан етук ва ҳар томонлама ривожланган баркамол авлодни тарбия-

лашда оиланинг ролини кучайтириш, оила, мактаб, маҳалла ҳамкорлик механизмни мустаҳкамлаш мақсадига умумтаълим мактабларида ҳар ҳафтанинг шанба кунини "Ота-оналар кунини" деб эълон қилиш ташаббуси билан чиқди.

Ушбу ташаббус вилоят халқ таълими бошқармаси томонидан маъқулланиб, ҳамкорликда махсус чора-тадбирлар режаси ишлаб чиқилди. Эндиликда ушбу режа асосида ота-оналар умумтаълим мактабларида тахсил олаётган фарзандларнинг ўқиши, давомати, фан ва тўғарақларга қатнашиши билан танишиб бормоқда. 9-синф битирувчиларининг касб-ҳунар коллежлари ва академик лицейларга ота-оналари билан бирга сaxeатлари уюштирилмоқда. Шунингдек, ота-оналар иштирокида касб-ҳунар коллежлари раҳбарлари билан учрашувлар ташкил қилинмоқда.

"Ота-оналар кунини" тадбирла-

ҲАМИДБЕК ЯВБОСАРОВ,
Хоразм вилоят прокурорининг
катта ёрдамчиси
Ойбек ЖУМАНИЕЗОВ,
"Ниҳуқ"

рида прокуратура, ҳокимлик ҳузурдаги вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссия, ИИБ ва жамоат ташкилотлари масъул ходимлари иштирок этиб, вояга етмаганларнинг ижтимоий-ҳуқуқий ҳимоясини таъминлашга оид қонун ҳужжатлари мазмун-муҳиятини тушунтиришмоқдалар. Ўқувчиларни қизиқтирган саволларга жавоб қайтармоқдалар.

Албатта, бу каби тадбирлар фарзандлар тарбиясига муҳим аҳамият касб этаётир. Жумладан, ўқувчиларнинг фан ва спорт тўғарақларида иштирок этиши ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 16 фоизга, фанларни ўзлаштириши 7,8 фоизга, дарсларга қатнашиши 1,65 фоизга ошган.

Мақсадимиз, ёшларни комил инсонлар қилиб тарбиялаш орқали жиноятчиликнинг олдини олиш, жамиятда ҳуқуқий маданиятни юксалтиришдан иборатдир.

Замонавий «савдогар»лар

М.АҲМЕДОВ,
Денов туман прокурори

Қадим замонларда савдогарлар у давлатдан бунисига турли харидориги молларни олиб келиб сотиш орқали ҳам ўз давлатларининг иқтисодига, ҳам ўз оилаларининг молдй таъминотиға ҳисса қўшганлар. Шу боис савдогарлик баракали касблардан саналган.

Бугунги кунга келиб, бу касб такомиллашди. Илгари савдогарлар молларини туя қарвонларига ортиб юришган бўлса, ҳозир самолётлардан тортиб, поездлар, турли автомашиналаргача уларга хизмат қилмоқда.

Шундай бўлса-да, яна шундай савдогарлар ҳам учраб турар эканки, уларнинг моллари анчайин ўзгача хилдан экан. Жорий йилнинг январь ойида Денов шахридан пойтахтга отланган ҳайдовчи юкхонага юкларни ортиб, салонга йўловчиларни ўтказиб, эндигина автомашинасини юргизган ҳам эдики, бир неча фуқаро кийимидиға шахслар уни тўхташиб қолдишди. Холислар иштирокида автомашина кўздан кечирилди. Ҳа, ҳуқуқни муҳофазаси қилувчи органлар ходимлари янглишмаган экан. Ававалига машина юкхонасидиға чироқлар орқасига усталик билан берkitилган пакет топилди. Пакет ичидан нақд 30 минг АҚШ доллари ҳамда 635 минг Россия рубли топилди. Ҳайдовчининг ўриндиғи та-

гидан эса, яна 30 минг АҚШ доллари микдоридиға валюта чиқди. Барча ҳужжатлар расмийлаштирилиб, тергов-суриштирув ишлари бошлаб юборилди.

Маълум бўлишича, автомашина ҳайдовчиси деновлик А.Шукров вилоят ҳудудида хоржий валюта харид қилиб, сўнгра Тошкентга келтириб сотиш билан шуғулланар экан. Кўп ўтмай унинг шериклари — ака-ука Бойназаровлар ва ака-ука Раҳимовларнинг қилмишлари ҳам фош бўлди. Шунингдек, ушбу ҳодисадан уч кун ўтиб, Шўрчи туман деҳқон бозоридиға шу туманда яшовчи Ш.Алланазаровнинг ёнидан сотишга мўлжалланган 1 минг 363 АҚШ доллари ҳамда 270 минг сўм топилди, шайъий далил сифатида олиб қўйилди.

Ушбу йигитларнинг энг каттаси 37, энг кичиги эса 25 ёшда. Қўриниб турибдики, ҳаммаси айни наққирон, тоғни талқон қиладиған ёшдагилар. Аммо, афсуски, улар меҳнатдан қочиб, энгил да-ромад топиш пайига тушдилар. Охир-оқибатда эса, ноқонуний қилмишлари фош бўлиб, суд томонидан тегишли жазога тортилдилар.

Муваффақият ҳалолликдадир

Бугунги кунда республикамиз иқтисодиётининг ривожини тадбиркор ва ишбилармонларисиз тасаввур этиб бўлмайди. Шу сабаб уларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш давлатимиз сиёсатининг устувор йўналишларидан бирини айланган.

Департаментнинг Жиз зах вилоят бошқармаси томонидан қонуний тадбиркорлар орасида соғлом рақобат муҳитини бўзиб келаётган "сохта тадбиркорлик" билан шуғулланаётган шахсларни аниқлаш ҳамда уларнинг фаолиятига барҳам бериш бўйича қатор тадбирлар амалга оширилмоқда. Жумладан, Арнасой туманидаги "Обод Довон" МЧЖнинг мансабдорлари сохта тадбиркорлик билан шуғулланиб келишган.

Жамият мансабдорлари туман ҳокимининг қарори асосида гуё қилишқ ҳўжалик махсулотлари етиштириш ва сотиш учун, деб 837 гектар ер олишга эришишган ва ваколатли органлар ҳаққим этган ҳужжатларида 11,8 млрд. сўмлик қишлоқ ҳўжалик махсулотлари етиштирилганлиги тўғрисида сохта маълум-

отларни кўрсатишган. Ўзлари етиштирмаган "махсулотлар"ни Россия, Қозғоғистон ва Латвия каби давлатларга экспорт қилишдан тушган 4,7 млн. АҚШ долларида 50 фоизини Ўзбекистон Республикаси ваколатли банкларига мажбурий сотиш лозим бўлса-да, бу маблағни қасддан яширишган.

Шунингдек, амалдаги норматив ҳужжатларда кўзда тутилган ишлаб чиқарувчи корхоналар томонидан ўзи ишлаб чиқарган товарларни валютага сотиш ҳиссаси 30 фоиз ва ундан юқориси бўлса, солиқ ставкаси 50 фоизга камайитирилиши тўғрисидаги имтиёздан ҳам ноқонуний фойдаланиб қолишга уринишган. Текширишда 2010 йил давомидиға жамият томонидан экспортга чиқарилган мева-сабзавот ва полиз экинлари асли-

Йўлдош ИБРАГИМОВ,
СВОЖДЛҚК Департаментининг
Жиззах вилоят бошқармаси
бўлим катта инспектори

да умуман етиштирилмагани аён бўлди. Ҳисоботларга эса экспорт қилинган 11 млрд. сўмлик махсулотлар жамиятнинг ўзида ишлаб чиқарилганлиги тўғрисида сохта маълумотлар киритилган экан. Улар имтиёздан ноқонуний фойдаланиб, амалда қўланиши лозим бўлган 5 фоизли солиқ ставкасида 679,4 млн. сўм солиқ ўрнига 327,8 млн. сўмлик ягона солиқ ҳисоблаб, жуда кўп микдордаги солиқларни тўлашдан бўйин товлаганлар. Аслида эса, жамият томонидан экспорт қилинган қишлоқ ҳўжалик махсулотлари аҳолидан нақд пулга харид қилиниб, банкдан ташқари нақд пул айланмаси амалга оширилган экан.

Юқоридаги ҳолат бўйича жамият раҳбарлари суднинг қонуний ҳўқмига кўра жавобгарликка тортилдилар.

2012 йил — Мустақкам оила йили

Баркамол авлод тарбиясида оиланинг ўрни

М.КУРБОНОВА,
Е.МУЙДИНОВА,

Фаргона Давлат университети ўқитувчилари

Юртбошимизнинг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг 19 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маърузасида 2012 йилга "Мустақкам оила йили" деб ном бериш ҳақидаги таклифида ҳам баркамол авлод тарбияси билан узвий боғлиқ бўлган аънавий, миллий тарбиямизга хос қонуний, миллий тарбиямизга хос қонуний, жамиятнинг асоси бўлиши оила институтини янада мустақкамлаш, оилаларини, айниқса, ёш оилаларнинг ҳуқуқий ва ижтимоий-иқтисодий манфаатларини ҳимоя қилиш ҳамда қўллаб-қувватлашни янада кучайтириш, жисмонан соғлом, маънавий етук ва ҳар томонлама ривожланган баркамол авлоднинг тарбиялашда оиланинг ролини ошириш, мустақкам, соғлом оилани шакллантиришда маҳалланинг мавқеини мустақкамлаш ва ролини кучайтиришга доир аниқ мақсадга йўналтирилган кенг кўламли чора-тадбирлар комплексини амалга ошириш мақсади кўзланган.

Оила энг гўзал аъназаларимизни авлоддан авлодга етказиладиган, эл юкига елка тутадиган, меҳнатсевар ўғил-қизларни воғга етказувчи тарбия ўчоғидир. Оилада ота-она фарзандига бера олмаган меҳр ва эътиборни бола бошқа жойлардан излайди.

Ота-она меҳридан бебаҳра бўлиб, кўча боласига айланган, ҳуқуқбузарлик содир этишга мойилларга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Уларни ўқишдан ташқари қизиқарили машғулотлар билан банд этиш чора-тадбирлари кўрилмоқда. Лекин шу билан бирга, бугунги ахборот технологиялари тобора ривожланиб, инсоният учун кат-

та имкониятлар яратилаётгани ҳолда ушбу технологиялар болаларнинг тарбияларига салбий таъсирини ҳам кўрсатмай қолмаяпти. Бу каби ҳолатларнинг олдини олиш ота-она зиммасидаги масъулиятли вазифалардандир. Телеэкран қаршидаги бола назоратсиз қолмаслиги шарт.

Айниқса, компьютер ўйинлари, интернет таълим-тарбия жараёнида янги-янги муаммоларни кўндаланг қилиб қўймоқда. Ҳатто мактаб ёшигача бўлган болаларда ҳам компьютерга боғланиб қолиш асорати кўзга ташланмоқда. Қолаверса, компьютер нурлари билан яқин бўлган болалар улғайгач, бир қатор жиддий муаммоларга дуч келишлари бугун ҳеч кимга сир эмас.

Давлатимиз раҳбарининг ташаббуси билан амалга оширилаётган "Соғлом она — соғлом бола" Концепцияси замирида она ва бола саломатлигини асраш вазифаси, келажак авлодларнинг қамолтини таъминлашдек эзгу мақсад мужассам.

Президентимизнинг "Она ва бола саломатлигини муҳофаза қилиш, соғлом авлодни шакллантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги, "2009-2013 йилларда аҳолининг репродуктив саломатлигини мустақкамлаш, соғлом бола туғилиши, жисмоний ва маънавий баркамол авлоднинг воғга етказиш борасидаги ишларни янада кучайтириш ва самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари Дастури тўғрисида"ги Қарорлари бу йўналишдаги ишларни юқори босқичга олиб чиқишда муҳим дастурий-амал бўлаётди.

Шунингдек, қишлоқ аҳолисига малакали тиббий хизмат кўрсатиш учун жойлардаги тиббий муассасалар фа-

олияти яхшиланаяпти, қишлоқ врачлик пунктларининг моддий-техникавий базаси мустақкамланмоқда.

Тиббий муассасалари, таълим масканлари, маҳаллалар, хотин-қизлар кўмиталари, ФХДЭ органлари ва омавий ахборот воситалари билан ҳамкорликда тарғибот-ташвиқот ишлари га алоҳида эътибор қаратилмоқда. ФХДЭ органлари қошида ташкил этилган "Оила дорилфунуни" машғулотлари га жалб қилинаётган бўлажак келин-куёвларга шифокорлар, ҳуқуқшунослар, хотин-қизлар кўмиталари ходимлари никоҳгача тиббий қўриқдан ўтишни зарурати, эрта турмуш қуриш ва қариндошлар ўртасидаги никоҳнинг салбий оқибатлари, оила саломатлиги мавзуларида атрофлича маълумот берилмоқда.

Оилалар мустақкамлигини таъминлаш, аёллар саломатлигини муҳофаза қилиш ва соғлом фарзандлар туғилишида никоҳланувчи шахсларни тиббий қўриқдан ўтказиш ишлари йўлга қўйилгани муҳим омил бўлмоқда. Она ва бола соғлом бўлишининг зарур шартларидан бири — туғруқлар орасидаги муддатни сақлашдир. Исломи дини таълимотида ҳам туғруқлар орасидаги муддатларнинг қисқа бўлиши, шунингдек, кўкрак сути билан эмизлилаётган даврда ҳомиладорлик номақбул ҳисобланган. Хусусан, Куръонни Қаримнинг Бақара сурасида "Оналар болаларини тўлик икки йил эмиздадилар. Бу эмизшни қамолга етказишни истовчилар учундир", дейилади.

Ҳар томонлама соғлом фарзанд соғлом онадан дунёга келади. Ёшларда соғлом ва аҳил оила қуриш, соғлом турмуш тарзини қарор топтиришга интилишни рағбатлантириш тадбирлари замирида баркамол авлоднинг воғга етказиш мақсади мужассам. Зеро, оила мустақкамлиги, она ва бола саломатлиги жамият раҳнақининг муҳим қафолатидир. Президентимиз таъкидлаганларидек, "Маънавий қадриятларнинг яна бир қудратли манбаи аънавий оила ва қариндошлик муносабатлари одобидан иборатдир".

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 1 февралдаги "Ўзбекистон Республикасида чакана савдо қондаларига қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги 25-сонли Қарори билан мамлакатимизда амалда бўлган чакана савдо қондаларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритилди.

Семинарлар ташкил қилинмоқда

Дилшодбек МИРЗАЕВ,
СВОЖДЛҚК Департаментининг Андижон вилоят бошқармаси матбуот гуруҳи катта инспектори

Мазкур ҳужжатга биноан Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитаси, Давлат солиқ қўмитаси, Ички ишлар вазирлиги, Бош прокуратура ҳузуридаги Солиқ, валютага оид жиноятларга ва жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш департаментининг ҳудудий органларига маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари билан биргаликда республика ҳудудида товарларнинг ноқонуний етказиб берилиши, транспортда ташилиши ва "тармоқли маркетинг" шаклида сотилишини аниқлаш ва бунга йўл қўймаслик ишларини кучайтириш топширилди. Шунингдек, манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда мақсади ва (ёки) натижаси "молиявий пирамидалар" яратиш, паст сифатли товарларни сотиш ва пировафтор натижада аҳоли ҳисобидан ноқонуний боийш ҳисобланган "тармоқли маркетинг" шаклидаги фаолиятни ноқонуний амалга ошириш билан боғлиқ салбий оқибатлар тўғрисида аҳоли, биринчи навбатда ёшлар орасида кенг тарғибот ишлари олиб бориш бўйича чора-тадбирлар комплекси ишлаб чиқибли, тасдиқланди. Хусусан, бошқармаимиз ва унинг шаҳар ва туман бўлимлари ходимлари томонидан "тармоқли маркетинг" шаклидаги фаолиятни ноқонуний амалга ошириш билан боғлиқ салбий оқибатлар юзасидан жойларда давра суҳбатлари ва учрашувлар ташкил қилиниб, оммавий ахборот воситалари орқали тушунтиришлар бериб келинмоқда.

Ана шундай учрашувлардан бири Бўз туманида ўтказилди. Туманда фаолият кўрсатаётган коллеж талабалари, мактаб ўқувчилари, шунингдек, ўзини ўзи бошқариш идоралари фаоллари, тадбиркорлик субъектлари қатнашган мазкур учрашувда туман прокуратураси, ДСИ, ИИБ ҳамда "Қамолот" ЕИХнинг туман бўлими ходимлари иштирок этдилар. Сўзга чиққанлар кун тартибидagi масала юзасидан тушунтиришлар бериб, ёшлар ўртасида жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, уларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказишни ташкил этиш масалаларига тўхталиб ўтдилар.

Оилавий бизнес маълум бир мулкка эгаллик қилган ҳолда даромад (фойда) келтирувчи ишлаб чиқариш, хизмат кўрсатиш ва иш бажариш билан боғлиқ оила аъзоларининг қонунга хилоф бўлмаган ҳар қандай ҳўжалик фаолияти дея изоҳланади энциклопедик қўлланмада. Бунда кимнинг мулкига асосланишининг унча аҳамияти йўқ. Фақат ушбу фаолият натижасида оилага даромад (фойда) келтириши нуқтан назаридан қаралади.

Оилавий бизнес — давр талаби

Яши самарали меҳнат маҳсулидан шу оила аъзолари манфаатдор, чунки натижа яхши бўлса, уларнинг фаровонлиги ошади. Иккинчидан, оила мулкнинг кўпайишидан давлат бевосита ва билвосита манфаатдор, чунки оила ҳўжалигининг бойлиги қанча кўп бўлса, шунга мос равишда унинг давлатга тўлайдиган солиқ миқдо-

ри ҳам кўпаяди. Давлатнинг билвосита манфаатдорлиги шунда намоён бўладики, оила ҳўжалиги қанча фаровон бўлса, кам таъминланган оилалар сони камайиб боради. Натижада, давлатнинг ижтимоий ҳимоясини кучайтириш мақсадларига қаратилган маблағ ҳам тежаллади.

Демак, оила ёки уй ҳўжалигини юритиш, оила тадбиркорлиги билан шугулланиш фақат оила фаровонлигини таъминлабгина қолмасдан, янги иш ўринларининг очилишига сабаб бўлади. Оила ҳўжалигида ишлаб чиқариладиган маҳсулотлар (ишлар, хизматлар) нафақат ўзларининг эҳтиёжини қондиради, балки мамлакат бозорини ҳам маҳсулотлар билан тўлдирди. Энг муҳими, унинг маънавий аҳамияти ҳам бекиёндир. Чунки оимани боқимандалик руҳиятидан холи қилади, ташаббус-

корликни ва интилувчанликни сингдиради ва таъминлайди.

Оила ҳўжалиги тадбиркорлигининг муҳим жиҳатларидан бири шундан иборатки, у барча оила аъзолари учун фаровонлик омилли бўлиб қолмасдан, уларни иш билан банд қилиши орқали мулкка эгаллик ҳиссини уйғотадиган жуда катта тарбия ўчоғи ҳамдир. Оила аъзоси бошқа жойда ишласа ёки ўқиса албатта буш вақти бўлади. Аммо шу буш вақтида у фойдалани меҳнат билан, оила тадбиркорлиги билан шугулланади. Болаларнинг бундай бандлиги уларнинг бекорчиликдан қелиб чиқадиган турли ноҳўя ҳаракатлардан асрайди.

Президентимиз томонидан тақдим этилган «Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси»да

Ўлмас ШАРИПОВ,
СВОЖДЛҚК Департаментининг Бухоро вилоят бошқармаси ходими

кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни кенгайтириш учун унинг янги ташкилий-ҳуқуқий шакли — оилавий бизнеснинг ноқонуний асосларини белгилаб қўйиш вақти келгани, бу бизнес турининг юртимизда шаклланган, қадимий аънавалар ва мавжуд ҳўжалик юритиш фаолиятига мос келиши кераклиги ҳам алоҳида таъкидланган. Айни чоғда жойларда оилавий бизнесни кенг ривожлантиришга қаратилган ишлар изчил олиб борилмоқда.

Бугунги кунда юртимиз бўйича оилавий бизнесни йўлга қўйиб, бунинг орқасидан ҳам турмушини тебратадиган, ҳам жамиятимизга наф келтираётган юртдошларимиз кўпчиликини ташкил эта-

ди. Қишлоқ ҳўжалиги тармоқлари, хусусан, деҳқончилик, чорвачилик, балиқчилик, асарчилик ҳамда ҳунармандчилик, савдо ва хизмат кўрсатиш асосида ўз оилавий бизнесини ташкил этаётганлар сони тобора кўпайиб бораётгани янада эътиборлидир. «Мустақкам оила йили»да бу борадаги ишлар кўлами янада кенгайди. Зеро, Президентимиз таъкидлаганидек, бу борада жамиятнинг асосий бўлини бўлган оила институтини янада мустақкамлаш ва ривожлантириш, бугунги кунда ёш оилаларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлаш бўйича амалга оширилаётган ишларни янги босқичга кўтариш айна мудидадир.

Демак, оила тадбиркорлигини ривожлантириш давлатимизнинг кучли ижтимоий ҳимояга қаратилган ижтимоий-иқтисодий сийсатини ички омиларни ишга солган ҳолда амалга оширишнинг энг муҳим чораларидан бири дейиш мумкин.

Масъулиятни унутган тиббиётчилар

Маълумки, инсон ҳаётида йод моддасининг ўрни беқиёс. Аскарият ҳоллари бу модда одам организмга ош тузи орқали киради. Шу боис шифокорлар кундалик турмушда йодланган ош туздан фойдаланиш зарурлигини ўқитишади. Тиббиётда йод етишмаслиги натижасида қалқонсимон безнинг катталашishi ҳамда бўқоқ касалликлари келиб чиқиши қайта-қайта ўз исботини топган.

Ўзбекистон Республикасининг "Йод етишмаслиги касалликлари профилактикаси тўғрисида"ги Қонуни эса айна хасталикнинг олдини олиш ва шу орқали фуқаролар саломатлиги муҳофазаси қилиниши таъминлайди.

Хўш, қонун ижроси мазкур масалага жавобгар бўлган барча муассасалар, ташкилотлар, ҳудудлар ёки давлат органларида тўлиқ таъминланяптими?

Фарғона вилоят прокуратураси органлари томонидан вилоят стандартлаштириш ва метрология, соғлиқни сақлаш бошқармалари тизимида, маҳаллий давлат ҳокимияти органларида юқоридаги қонун ижроси юзасидан ўтказилган текширишда эътирофга молик ишлар билан бирга жиддий қонуنبузилиш ҳолатлари ҳам аён бўлиди.

Эътирофли жиҳати шуки, саломатлик посбонларининг

саъй-ҳаракатлари туфайли эндокрин касалликлар 2011 йилда 2009 йилга нисбатан 15 минг 678 тага, 2010 йил билан таққослаганда эса 8 минг 740 тага камайган. Қолаверса, ўтган йилда 488 минг 368 нафар фуқаро чуқурлаштирилган эндокринологик тиббий кўриқдан ўтказилган. Лекин бу ҳаммаси кўнгилдагидек дегани эмас.

Аскарият ҳудудларида бош эндокринологнинг ҳисоботи билан тегишли туман, шаҳар тиббиёт бирлашмасининг вилоят соғлиқни сақлаш бошқармасига берган ҳисоботи ўртасида жиддий тафовутлар мавжуд. Яъни эндемик бўқоқ билан диспансер назоратига олинганлар, назоратдан чиқарилганлар ва назоратда қолганлар сони бошқармага берилган ҳисоботларда ошириб кўрсатилган. Энг ачинарлиси, айрим туман, шаҳарларда бу борада ўзибўларчиликка йўл кўйилган. Масалан, Учкўприк

туманида йод етишмаслиги касаллигига чалинган беморларни соғломлаштириш 2010 йилга нисбатан 1104 тага камайиб кетган. Туман ДСЭНМ томонидан эса йод етишмаслиги касалликлари профилактикаси бўйича 2010-2012 йилларга мўлжалланган дастур ишлаб чиқилмаган. Туман ҳудудига олиб келинган йодланган ош тузлари мунтазам равишда лаборатория орқали текшириб борилмаган. Текширилган 129 та ҳолатнинг 102 таси ёки 79 фоизда эса, ош тузи таркибидаги йод моддаси давлат стандарти талабларига тўғри келмайди. Хўш, буни қандай баҳолаш мумкин? Нега туман мутасаддилари бундай аянчи ҳолатга томошбани бўлиб ўтиришган?

Эзёвон туманидаги аҳоли ҳам Учкўприкдагидан қолишмайди. Яъни туман ДСЭНМ мутахассислари йод миқдори белгиланган меъёр даражасидан паст бўлган ош тузларини истеъмолдан чиқариш, истеъмолга кириб келишининг олдини олиш ва ишлаб чиқарувчиларга муносабат билдириш чораларини кўришмаган. Йод етишмаслиги касалликлари профилактикаси бўйича тиббий-

тарғибот тадбирларини ҳам умуман ўтказишмаган.

Текширишлар юқоридаги қонун ижроси нафақат айна масалага жавобгар бўлган тиббиёт бирлашмалари ёки ДСЭНМлар, балки туман, шаҳар ҳокимликлари томонидан ҳам ўз ҳолига ташлаб қўйилганини кўрсатди. Жумладан, Маргилон шаҳрида 2011 йилда эндокринологик касалликларга чалинган беморлар 3886 нафарни ташкил қилган бўлса-да, шаҳар ҳокимлиги масъуллари бу касалликларнинг олдини олиш чораларини кўришмаган ҳамда тегишли дастур, амалга оширилиши лозим бўлган тадбирлар режасини ишлаб чиқисмаган.

Кези келганда ош тузи ишлаб чиқариш билан боғлиқ баъзи жиноят ишларини ҳам тилга олиш ўринли. Хусусан, Кўкон шаҳар Боғубўстон кўчасида яшовчи фуқаро Х.Машарипов ўз хонадонидан давлат рўйхатидан ўтмасдан ва тегишли рухсатномасиз, яширин тарзда "Аъло" маркали туз қадоқлашни йўлга қўйган. Ўтказилган текзор тадбирда ҳар бири 0,9 килограмдан бўлган 2445 дона ёки

Тожиҳон ШЕРҚУЛОВА,
Фарғона вилоят прокуратураси бўлим бошлиғи ўринбосари

2200 килограмм қадоқланган ош тузи, 365 дона елим халта ашёвий далил сифатида олинди. Шаҳар ДСЭНМ хулосасига кўра, мазкур маҳсулотнинг йодланганлиги талаб даражасидан паст бўлиб, инсон ҳаёти ва соғлиғи учун хавfli экан.

Беширик туманининг Вастан қишлоғида яшовчи Ш.Жўраев ва Бағдод шаҳарчасида яшовчи М.Жўраевлар ҳам Х.Машарипов сингари "тадбиркорлик"ка қўл уришганди. СВОЖДЛК Департаменти, МХХ ва ИИБ ходимлари уларнинг фаолиятига чек қўйиб, сифатсиз ош тузи ва қадоқлаш молчаларини ашёвий далил тариқасида олинди. Қолаверса, ҳар учала ҳолат бўйича Жиноят кодексининг 186-моддаси 1-қисми билан жиноят иши кўзга тилди.

Умуман олганда, вилоят прокуратураси органлари томонидан бу борада аниқланган барча қонуنبузилиш ҳолатлари юзасидан тегишли прокурор назорати ҳужжатлари қўлланилди.

Қонун ва шарҳ

Тадбиркорлик — иқтисодиётнинг таянч кучларидан биридир. Шу боис юртимизда тадбиркорлик субъектлари фаолиятини ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоялаш, уларга қулай шарт-шароитлар яратишга алоҳида эътибор қаратишмоқда. Шу мақсадда жуза кўпала қонун ва қонуности ҳужжатлари қабул қилиниди, ўтган давр мобайнида уларга тегишли ўзгариш ва қўшимчалар киритилиб, ҳуқуқий жиҳатдан янада тақомиллаштирилди, бир қатор имтиёзлар берилди.

Лекин бу жараён бир жойда тўхтаб қолганича йўқ. Аксинча, мавжуд ҳолат босқичма-босқич янада тақомиллаштирилиб боришмоқда. Жумладан, жорий йилнинг 10 май куни мамлакатимиз Президентининг "2012-2016 йилларда Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириш дастури тўғрисида"ги Қарори қабул қилинди. Қарорда хизмат кўрсатиш соҳасини жадал ривожлантириш, айниқса, қишлоқ жойларда кўрсатилаётган хизматларнинг турини кенгайтириш ҳамда сифатини яхшилаш ва бунинг асосида мамлакат иқтисодиётини барқарор ривожлантиришда аҳолининг бандлигини таъминлаш, даромадини кўпайтириш ва фаровонлигини юксалтиришда хизмат кўрсатиш соҳасининг роли ҳамда аҳамиятини ошириш мақсади кўзланганлиги қайд этилди.

Республика Президентининг "Ўзбекистон Республикасида 2006-2010 йилларда хизмат кўрсатиш ва сервис соҳасини ривожлантиришни жадаллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги 2006 йил 17 апрелдаги қарорига кўра, хизмат кўрсатаётган микрофирмалар ва кичик корхоналар учун белгиланган фойда солиғи ҳамда ягона солиқ тўлови бўйича имтиёзларнинг амал қилиш мuddати 2017 йилнинг 1 январигача узайтирилди. Шундан келиб чиқиб, мазкур солиқ имтиёзлари татбиқ қилинадиган хизмат

турларининг янги рўйхати тасдиқланди. Аввалги рўйхат бўйича хизмат кўрсатаётган микрофирмалар ва кичик корхоналар учун белгиланган фойда солиғи ҳамда ягона солиқ тўлови бўйича имтиёзлар жаъи 13 турдаги хизмат учун татбиқ этиб келинган бўлса, эндиликда хизмат кўрсатишининг сони 15 тага етди. Яъни, аввалги рўйхатга яна икки турдаги — кўрсатиладиган солиқ маслаҳати ва ахборот-ресурс марказлари, ахборот-библиотека марказлари, электрон таълим хизматлари қўшилди ва у қуйидаги кўриниш ҳосил қилди:

1. Молиявий, банк хизматлари:
  - а) лизинг бўйича хизматлар;
  - б) сугурта бозори профессионал иштирокчиларининг хизматлари;
  - в) аудиторлик хизматлари;
  - г) бухгалтерия ҳисобини юритиш бўйича хизматлар;
  - д) микрокредитлаш бўйича хизматлар;
  - е) ташкилотлар томонидан кўрсатиладиган солиқ маслаҳати хизматлари.
2. Машиий хизматлар:
  - а) поймафзал ва тери маҳсулотлари таъмирлаш соҳасидаги хизматлар;
  - б) соат тузатиш бўйича хизматлар;
  - в) машиий электрон ва электр ускуналарни таъмирлаш ва техник хизмат кўрсатиш бўйича хизматлар (телевизорларга, аудио-видеоаппаратураларга, компьютер, принтер техникаларига, сувутичларга, кондиционерга ва ҳоказо).
3. Бошқа хизматлар:
  - а) ветеринария хизматлари;
  - б) таълим, шу жумладан компьютерда ишлашга ўргатиш соҳасидаги хизматлар;
  - в) санаторийлар, болалар соғломлаштириш муассасалари, болалар спорт муассасалари ва секциялар хизматлари;
  - г) болалар, беморлар ва кекса кишиларга қараш бўйича ижтимоий хизматлар;
  - д) риэлторлик хизматлари;

е) ахборот-ресурс марказлари, ахборот-библиотека марказлари, электрон таълим хизматлари.

2012 йилнинг II чорагидан бошлаб қишлоқ жойлардаги маҳаллалар ҳудудида машиий хизмат кўрсатиш билан шуғулланувчи яқка тартибдаги тадбиркорлар (сартарошлар, тикувчилар, поймафзал машиий техника таъмирлаш бўйича усталар ва бошқалар) қатъий белгиланган солиқ тўлашдан 3 йил мuddатга; қишлоқ жойларда яқка тартибда уй-жой қурилиши асосида барпо этилаётган массивларда ташкил қилинаётган корхоналар хизматларини кўрсатадиган микрофирмалар, кичик корхоналар ва яқка тартибдаги тадбиркорлар тегишли равишда ягона солиқ тўлови ҳамда қатъий белгиланган солиқ тўловини тўлашдан 5 йил мuddатга озод этилиши белгиланди.

Шуни алоҳида таъкидлаб ўтиш жоизки, мазкур қарорда қайд этилишича, 2006-2011 йилларда хизмат кўрсатиш соҳасини текзор ривожлантириш ҳисобига, авваламбор кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликда 1,1 млн. янги иш жойлари яратилган. Бу эса, ўз навбатида мамлакатда ўтказилаётган иқтисодий ислохотлар ўзининг залворли самарасини бераётганлигини кўрсатади. Энг муҳими эса, бу борада эришилаётган ҳар бир ютуқ билан чекланиб қолмасдан, уни янада ривожлантириш, қарорда таъкидланганидек, кўрсатилаётган хизматларнинг эришиш даражаси ва сифатини, айниқса, қишлоқ жойларда, иқтисодий ривожланган мамлакатлар даражасига олиб чиқиш, республика аҳолисининг реал талабларини мавжуд ресурслар ҳамда имкониятларига тўла мос келтиришга эришиш мақсади кўзланган.

Аммо, юртимизда хизмат кўрсатиш соҳасини янада тақомиллаштириш учун қулай шарт-шароитлар яратиш бора-борасида ишлар кўлами билан чекланиб қолмасдан, мамлакат Президентининг мазкур қарори билан 2012-2016 йилларда хизмат кўрсатиш соҳасини

шаҳарлар, туманлар ва хизмат турлари бўйича ривожлантиришининг ҳудудий дастурларини ҳамда уни шу йилларда амалга ошириш бўйича чора-тадбирлар комплексини ишлаб чиқишни белгилаб берди.

Бунда эса, алоҳида эътибор: хизмат кўрсатиш соҳаси таркибин янада тақомиллаштириш, аҳоли талабгор бўлган замонавий хизмат турлари билан бозорни жадал ривожлантириш ва тўлдиришга;

шаҳар ва қишлоқ аҳоли пунктлари ҳудудларининг қурилишини режалаштиришда тасдиқланган меъёрлардан келиб чиққан ҳолда минтақалар аҳолисига турли ижтимоий ва коммунал-машиий хизмат кўрсатиш сифатини ошириш ва улардан фойдаланиш имкониятларини кенгайтиришга;

биринчи навбатда қишлоқ аҳоли пунктларида хизмат кўрсатиш корхоналарини ривожлантириш, хизмат кўрсатиш соҳасига оилавий тадбиркорлик субъектлари ҳамда иختисослашган касб-ҳунар коллежлари ва олий таълим муассасалари биттувчилари ичидан ёшларни кенг жалб этишга қаратилиш лозимлиги белгиланди.

Шу билан биргаликда, қарор билан мамлакатимизда фаолият юритиб келётган банklar томонидан хизмат кўрсатиш соҳаси учун имтиёзли кредитлар беришда хизмат кўрсатиш соҳасининг янги объектларини барпо этишга, шунингдек, хизмат кўрсатишга иختисослаштирилган амалдаги тадбиркорлик субъектларини техник ва технологик жиҳозлашга (қайта жиҳозлашга) мақсадли тарзда йўналтирилиши, имтиёзли кредит ресурсларини олиш учун устувор ҳуқуқ қишлоқ жойларда хизмат кўрсатаётган тадбиркорлик субъектларига берилишига алоҳида эътибор қаратилиши лозимлиги қайд этилди.

Саодат Ғунчалари

/Давоми. Бошланиш 1-бетда/

Шу ўринда бир ҳаётӣ мисолга эътибор қаратсак. Ёш ака-ука ўйнаб юриб, уришиб қолди. Ака кучидан фойдаланиб, укани дўпослади. Буни кўрган она аччиқланиб, катта ўғлининг юзига шалаоқ тортиб юборди, қулоғидан чўзди. Ҳалигина ўзини "зўр" ҳис қилиб турган ака ўзидан ҳам "зўрлар" борлигини тушуниди. Бироқ айна пайтда укасига нисбатан ичида алам қолди. Уни меҳрибон ойиси бўлмаганда бошлаб уришни мўлжаллаб қўйди.

Албатта, бу воқеликда онанинг иш тутуми нотўғри эди. У ўз ҳаракати билан ака-укани бир-бирига қарши қилиб қўйди. Энди ака қандай қилиб бўлса-да, укаси-дан ўч олишга, унга озор етказишга интилади. Бошқа бир ақли она эса худди шундай ҳолатда ўзгачароқ йўл тўтиди. У кичигини овутиб бўлгач, иккала ўғлини ҳам ёнига ўтказди ва каттасига шундай танбех берди:

— Болажоним, сен энди катта бўлиб қолдинг, ахир уканг бор-а! Сен укангга ғамхўр бўлсанг, уни йиғлатмай ўйнатиб юрсанг, менга ёрдам қилган бўласан. Хозирги қилган ишинг учун мендан кечирим сўраш керак, чунки ўзингдан кичикини, бунинг устига, ўз укангни урганнинг учун мен сендан хафаман.

Бола онасига ҳайрат билан қараб, насиҳат тингларди. У қисман бўлса-да, ўғитни тушуниди. Ҳа, у катта экан, укасини яши, бу билан онасини хурсанд қилиши зарур экан. Бола ойисидан кечирим сўраб, укасининг лўппи юзидан ўғди ва қўлидан ушлаб ўйинга етаклади...

Баъзан кўча-қўйда ичкилик туфайли ўзини эппай олмай, ачинарли ҳолатга тушган одамларга ҳайрат билан қараётган болаларга кўзимиз тушади. Шундай пайтларда унинг қўлидан етаклаб бораётган ота ёки она болага бу одамнинг ичкилик туфайли оғир аҳволга тушгани, ичкиликнинг ана шундай ёмон нарса эканлигини содда қилиб тушуништи берса, бола қалбида ёмонликни англаш, ундан ҳазар қилиш туйғусини пайдо қилган бўларди.

Бола тарбиясини қанча эрта бошласак, шунча яхши. Бу хайрли ишни пайсалга солиш, "кейинроқ", "вақтим йўқ", "бу аризмас майда-чўйда" дейиш кейинчалик бола тарбиясида катта қийинчиликларга сабаб бўлиши мумкин. Рўшносларнинг фикрига қараганда, ҳуқуқбузарлар, жиноятчилар асосан болалар тарбиясига эътибор берилмаган оилалардан чиқар экан. Зўравонлик, тажовузкорлик аста-секин болани майда безорилик, ичкиликбозлик, ахлоқсизлик, молпарастлик, хуллас, маънавиятсизлик оламига бошлайди.

Боланинг руҳиятини сирли бир олам, дейишади. Уни ёвузликлардан асраш мақсадида, бу оламга ошно бўлиб, боланинг ҳаяжонлари, изтироблари, қувончлари, ўй-хаёллари, ҳис-туйғулари билан таниш бўлишимиз лозим. Шундай боғлиқ билан уларга энг яқин дўст бўлиб қоламиз. Улар ўз ҳаётларида содир бўлаётган воқеалар, ўй-фикрлари ҳақида биз билан очик сўзлаша бошлайди. Энди унга тўғри ва одилона йўл кўрсата олишимиз, яхшилик ва ёмонликни фарқлай олишига кўмаклашимиз лозим бўлади.

Ниятимиз — фарзандларимизнинг соғлом, одобли, билимдон ва меҳнатсевар, комил инсон бўлиб воёга етишини кўриш. Қароғига ҳеч қачон ёш иммасин, деган истак билан уради юракларимиз. Бас, шундай экан, ёш авлоднинг тарбиялади мураккаб жараён эканини, бунга фақатгина биз — ота-онагина асосий масъул ҳисобланганимизни ёддан чиқармаслигимиз лозим. Шундагина оиламиз бахт-саодати, шодлик-қувончини таъминлаган бўламиз.

Баркамол авлод — оила бахти ва юрт фаровонлиги

Юртимизда оилаларни қўллаб-қувватлаш ва уларга ғамхўрлик кўрсатиш, айниқса, баркамол авлод ва ёш оилаларга эътиборни кучайтириш борасида зарур шарт-шароитлар яратилмоқда. Зеро, оила соғлом бўлса, жамият мустақкам, мамлакат қудратли, келажақ ишончли бўлади. Бинобарин, юрт тақдири, унинг куч-қудрати, тинч-оқойишталиги ва истиқболи фарзандларимизнинг қандай тарбия олишига боғлиқ. 1 июнь — Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни муносабати билан бир қанча касб эгалари билан сўхбатга бўлиқ.

Сардор КАМОЛОВ, Бош прокуратура бўлим прокурори: — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва қонунларида ёш авлоднинг ижтимоий шаклланиши ва камол топиши, ҳуқуқий манфаатларини ҳар томонлама қамолатлаш давлат фаолиятининг устувор йўналиши эканлиги белгилаб қўйилган. Айниқса, болаларнинг таълим-тарбияси, соғлигини сақлаш, иш билан таъминлаш, бўш вақтларини мазмунли ташкил этишга устувор вазифа сифатида қаралиб, соғлом ва баркамол авлоднинг тарбиялаш, уларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини таъминлаш учун муҳим меъёрий ҳужжатлар қабул қилинган. Ўзбекистон болаларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини таъминлашга оид халқаро стандартларни белгилаб берувчи "Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги, "Ишга қабул қилиш учун энг кичик ёш тўғрисида"ги ҳамда "Болалар меҳнатининг оғир шакллари тақиқлаш ва йўқ қилишга доир шоиқин чоралар тўғрисида"ги Конвенцияларга қўшилиб, бу ҳужжатлардаги асосий гоғлар миллий қонунларимизга киритилди ҳамда болаларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари, ҳимоя қилинишига оид қонун ва қонуности ҳужжатларининг халқаро ҳуқуқ нормаларига мослиги таъминланди.

Мустақилликнинг илк кунларида қабул қилинган "Ешларга оид давлат сийёсати асослари тўғрисида"ги, "Таълим тўғрисида"ги Қонунлар ва бошқа қўллаб қонун ҳужжатлари шулар жумласидандир. Шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг "Воёга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикаси тўғрисида"ги Қонуни соҳада ишларни тубдан тақомиллаштиришнинг муҳим басқичини бошлаб берди. Ушбу қонун қабул қилиниши муносабати билан болаларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоясини кучайтиришга қаратилган қарор ва низомлар қабул қилинди. Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги воёга етмаганлар ишлари бўйича комиссия томонидан "Воёга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, уларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишининг 2011-2015 йилларга мўлжалланган чора-тадбирлар Дастури" ишлаб чиқилиб, унинг ижросини таъминлаш учун ҳудудий комиссиялар ва прокурорларга юборилган.

Зафар СИДДИҚОВ, Республика Иختисослаштирилган кўз микрохирургия маркази директори: — Дарҳақиқат, болаларни баркамол қилиб тарбиялаш, уларнинг таълим, маданият, соғлиқни сақлаш, ижтимоий ҳимоя, меҳнат ва бошқа соҳаларда ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини таъминлашга қаратилган тадбирлар изчиллик билан давом эттирилмоқда. Мамлакатимизда олиб борилаётган ана шундай иш-

ҳотларнинг изчил давоми сифатида Президентимизнинг 2003 йил 26 февралдаги Фармонида асосан Республика иختисослаштирилган кўз микрохирургия маркази ташкил этилди. Марказда турли ёшдагилар даволаниш имкониятига эга бўлди. Бир неча кунлик чақалоқларга ҳам малакали тиббий хизмат кўрсатиш йўлга қўйилган.

Кўз — инсоннинг энг нозик аъзоларидан бири ҳисобланиши барчамизга маълум. Дунёнинг нуфузли офтальмологик фирмаларининг юқори технологияли офтальмологик асбоб-ускуналари билан кўз касалликларини замонавий текшириш, жарроҳлик ва даволаш усуллари янги технологиялар ёрдамида амалга ошириш амалиётга татбиқ этилди. Хозирда республикамизда бажарилаётган юқори технологияли кўз жарроҳлик амалиётларининг 70 фоизидан ортиги бизнинг Марказимизда амалга оширилмоқда. Бугунги кунда болалар орасида рефракция касалликлари миопия, гиперметропия, астигматизм, туғма катаракта, птоз, шаклқўриқ, кўз аллергик касалликлари, мавсумий жароҳатлари ҳамда кўз онкологик касалликлари ҳам учрамоқда. Шифокор сифатида ота-оналарга маслаҳат бермоқчиман: аввало, фарзандингизнинг кўриш қобилияти ва кўз касалликларига бепарқ бўлманг, бир йилда бир мартада офтальмолог кўригидан ўтказинг, болангиз дарс қилаётганида хона етарли ёруғликда бўлиши билан бирга чап тарафдан стол лампаси қўшимча ёруғлик сифатида туриши шарт. Шунингдек, ўтирганда қадди-қоматининг тўғри ва кўзинг китобдан 33 см. баландликда бўлишига аҳамият беришингиз, қолаверса, боланинг етарли витаминлар билан озиқланишига катта эътибор беришингиз шарт.

Мухаррам ИСМАТУЛЛАЕВА, Республика Травматология ва ортопедия илмий-текшириш институтининг маслаҳат шифохонаси мудираси, олий тоифали шифокор, тиббиёт фанлари номзоди: — Фарзанд оила гултожи десак, муболага бўлмайди. Шундай экан, фарзандларимизнинг саломатлигига унинг эмбрион ҳолатиданоқ аҳамият беришимиз зарур. Инсон қадди-қоматини тик туттиши учун асосан суюқ, яъни скелет шаклланиши муҳим аҳамият касб этади. Ота-онанинг фарзанд саломатлигига бепарқлиги туфайли касалликлар даволаниши ҳам қийин кечади. Болалар орасида суюқ Вальгосли деформацияси, бўйин ва умуртқа касалликлари (сколиоз), рахит касаллигининг асорати, тоғон ва тўпик қийшиқлиги, ясси тоғонлик каби касалликлар учрамоқда. Агар ота-она боласининг қадам ташлашида қамчилик сезса, у ҳолда кечиктирмасдан ортопед-травматолог шифокор кўригига олиб келишлари шарт. Акс ҳолда, суюқ касалликларини

даволаш қийинлашиб, оғир жарроҳлик муолажаларини қўллашга тўғри келади. Кечикиб даволаниш оқибатида эса бола ногирон бўлиб қолиши мумкин. Касалликни даволагандан кўра, унинг олдини олиш афзал.

Муҳаббат МАҲМУДОВА, биология фанлари номзоди, доцент: — Тарбия жараёнида боланинг жисмоний ва биологик жиҳатларига аҳамият бериш зарур. Ҳар бир инсон индивидуаллик хусусиятига эга. Энг асосийси, соғлом муҳит ҳамда соғлом турмуш тарзи йўлга қўйилган оилада тарбия кўрган фарзанд юрт фаровонлиги ва мамлакат тараққиётига улкан ҳисса қўшади. Аммо баркамол авлодни воёга етказиш учун, аввало, яқин қариндошлар никоҳига йўл қўймаслик, ирсий касалликларни ҳисобга олиш, қизларимизни эрта турмушга бериш ҳолларини бартараф этиш, ҳомилдорлик даврига алоҳида эътибор бериш ҳамда ёш болаларнинг жисмоний ривожланишини тўғри йўлга қўйиш катта аҳамият касб этишини унутмаслигимиз лозим.

Фарзандларимизнинг балоғат ёшига етишида ҳам биз катталардан улкан масъулият ва янада эътиборли бўлишимиз талаб этилади. Болалар бу даврда руҳан ва жисмонан ривожланиш ҳолатида бўлишади. Бу даврда ота-она ўз фарзандига яқин дўст бўлиб, уларга тўғри маслаҳат беришлари талаб этилади. Акс ҳолда, улалар ота-онасидан яширинча, билиб-билмай боши берк кўчаларга кириб қолиши мумкин. Иложи бўлса, ота-она фарзандининг характеридан келиб чиқиб, унинг қалбига йўл топиши, бунинг учун эса зарур илмий адабиётлардан фойдаланиши керак. Баъзи ота-оналар фарзандига жисмоний куч ишлатиб, тарбия беришни афзал билади. Жаҳл келганда, ақли кетиб, фарзандини мажрўх қилиб қўйган ота-оналар ҳам йўқ эмас. Болани қаҳр билан эмас, меҳр билан камолга етказиш ҳар бир ота-онанинг муқаддас бурчидир.

Алла ВИНЛАНД, Тошкент шаҳар, 233-ўрта мактаб директори: — Қайд этиш лозимки, Ўзбекистонда болалар ҳуқуқларини ҳимоя қилувчи муҳим қонунлар қабул қилинди ва кенг қамровли давлат дастурлари амалга оширилмоқда. Мактабларда бошланғич синф ўқувчиларига Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, юқори синфларда эса "Давлат ҳуқуқи асослари" фанларидан, Президентимиз асарларидан ҳам сабоқ берилиши фарзандларимизнинг ҳуқуқий саводхонлигини оширишда муҳим аҳамият касб этади. Айниқса, туман ҳокимияти томонидан ташкил этилган турли ҳуқуқий мавзулардаги олимпиадаларга мактаб ўқувчиларининг жалб этилиши ҳам таҳсинга сазовор. Ўз ҳуқуқини билган фарзандларимиз ҳаёт йўлида қоқилмай, шиддат билан олдинга интилади. Зеро, бизнинг қонунларимиз яхшилик ва тўғрилик сари етаклайди. Шу ўринда, Людвиг Ван Бетховеннинг: "Болаларингизга яхшиликни сингдириб ўстириг, уларга бахтни фақатгина шу фазилат беради", дегани ҳам айна ҳақиқатдир.

Гули ХОЖИБОЕВА сўхбатлашди

5 июнь — Жаҳон атроф-муҳитни муҳофаза қилиш куни

Табиат зугумни кечирмайди

Мамлакатимизнинг Марказий Осиё минтақасидаги бир қанча биогеографик ва иқлим шароитлари туташган ҳудудда жойлашганлиги унинг табиати, биологик ресурсларининг ниҳоятта хилма-хиллигини белгилайди. Чўл, саҳро ва даштлардан иборат кенг текисликлар, яйловлар, тўқайзорлар, ўрмонлар, сув ҳавзалари, тоғлар, табиий ва маданий ландшафтлар — буларнинг барчаси ўзига хос экотизимни ташкил этади.

Юртимиз фаунаси жуда қадимдан, табиий муҳитда содир бўлган тадрижий жараёнларда шакланган бўлиб, у мураккаб генетик ришталар билан ўзаро узвий боғланган. Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Зоология институти маълумотларига кўра, Ўзбекистон фаунасининг биологик хилма-хиллиги 27 мингга яқин турни қамраб олган ва уларнинг 16 мингга яқинини ҳайвонлар ташкил этади.

Одам табиатнинг онгли аъзоси. Аммо баъзан шу онгли билан онгсиз маҳлуқотларданда баттар муҳитиш ишларни қилаётирки, оқибатда авлодлар елкасида бартараф этилиши лозим бўлган муаммо ва ташвишлар юки кўпайгандан кўпайиб борапти. Тан олиш керак, одамдан бошқа ҳеч бир жонот табиатни бу қадар чиқиндида "бойтмайди", наботот ва ҳайвонот оламига бу қадар шафқатсизларча зиён етказмайди. Буларнинг бари нафақат фикрлаш тарзимиз савёлигини, балки ўзалигимиздан — одамийликдан ҳам тобора узоклашиб бораётганимизни кўрсатади.

Инсон яралибдики, яшаш учун курашган, табиий ҳавфдан ўзини ҳимоя қилган. Ов қилиш, ёввойи ҳайвонлар ҳужумидан ҳимояланиш мақсадида қамон, сўйил, гурзи, найза ва палахонини кашф этган. Кейинчалик темирдан совут, пичоқ, қилич, шамшир ясаган. Ниҳоят, XVI асрга келиб у миллитнинг ихтиро этди-ю, ўз қамадагиларни эргинбарот қилгани етмагандай бутун ҳайвоноту парранда, даррандага ҳам қирон келтира бошлади. Милитик одам табиатдаги вайронкор туйғу — зўравонлик, тажовузкорликни авж олдириди...

XX асрдаги инқилобий ҳаёт-ҳаракатлар, яъни ҳайвонот ва наботот оламини ёппасига кириш нафақат башариёт, балки табиатга ҳам тузатиб бўлмас жараҳатлар "иньом" этди. Инсоният қўлидан ҳануз сувду қурол тортиб олинмади. Бирок ҳечдан кўра кеч яхши деганларидек, кеч бўлса-да у бутун экологияни жар ёқасига олиб келиб қўйганини ақл-шуури билан англаб етди, ўзининг қон-қардошлари — ҳайвонот ва наботот олами олдига юзи шувутлигини теранроқ ҳис этмоқда.

Ўтган асрнинг 60-йилларидан бошлаб атроф табиий муҳитга антропоген таъсир кучайишининг салбий оқибатлари Орол денгизи ва Оролбўйи минтақасини экологик фалокат ёқасига олиб келди. Денгиз суви сатҳининг пасайиб кетиши ва ўта шўрлангани оқибатида вишилдоқ оққуш, пушти ва жингалак оққушқуш, қорабузов ва шу каби бошқа ноёб қуш турлари йўқолиб кетди. Дарё ўзанидаги тўқайзорларнинг кесиб ташланиши ҳамда очик сув ҳавзаларида сув режимининг ўзгариши туфайли ёввойи ҳайвонларнинг яшаш жойлари кескин қисқарди. Бу эса ана шу

ҳудудда яшайдиган ёввойи ҳайвонлар сонининг қисқаришига олиб келди.

Экологик ўзгаришлар ҳақ-ҳудуд билмайди. Масалан, экологик лабораториядаги кузатишларда Орол денгизининг куриши Покистон, Европа ва ҳатто Африка-ю Антарктидада яшаётган сув ҳайвонлари — тюленларнинг жигаридан Орол денгизидан кўтарилаётган тузлар чиқаётгани аниқланган. Қум бўронлари эса ҳамон бурқисиб ётибди. Орол дарди — олам дарди, деган ибора шундан пайдо бўлган бўлса керак-да.

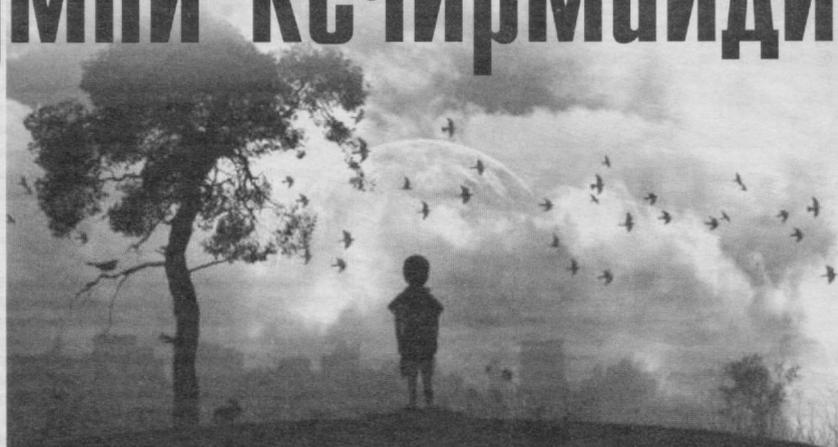
СУВ ҲАЁТ-МАМОТ МАСАЛАСИДИР

XXI аср башариёт олдиға бир-биридан мураккаб муаммоларни кўндаланг қўймоқда. Шулардан бири сув масаласидир. Аслини олганда буну муаммо даражасига кўтаришга арайидиган сабаб йўқдек туюлади. Негаки, ҳозирда мавжуд истеъмолга яроқли чўчук сувнинг умумий ер ости захираси 60 миллиард аҳолига етди. Бирок бу ўринда муаммо унинг микдорига эмас, нотекис маромда тақсимланганлиги, аҳоли ҳамда ҳозирги замон ишлаб чиқариш ва деҳқончилик тизимига сувга нотўғри муносабатда бўлиш туфайли чўчук сув муаммога айланган. Бугун жаҳон аҳолисининг 90 фоизи истикомат қиладиган ҳудудларда 20 фоиз тоза ичимлик суви захираси тўғри келади. Қолган 80 фоиз чўчук сув сайёрамиз аҳолисининг 10 фоизига хизмат қилапти.

Иккинчи муҳим омил ҳозирги кундаги урбанизация (шаҳарланиш) жараёнидир. Ўтган асрнинг 70-йилларида аҳолининг 70 фоизи қишлоқларда яшаган бўлса, бугунги кунда бу кўрсаткич дунё аҳолисининг 50 фоиздан ошигини ташкил қилади. Мутахассисларнинг фикрича, 2050 йилга бориб ривожланган мамлакатларнинг 90 фоизга яқин аҳолиси шаҳарларда яшайди. Бу тахминни бугунги кундаги реал ҳаёт ҳам тасдиқлайпти. Ҳозирги кунда Буюк Британия, Исроил, Нидерландия ва Испания каби давлатлар аҳолисининг 90 фоиздан ортиги шаҳарларда истикомат қилади. 2012 йилнинг 1 апрелигача бўлган маълумотга кўра, мамлакатимиз аҳолиси 29 миллион 637,9 минг кишини ташкил этиб, шундан 15 миллион 177,6 минг (51,2 фоизи) шаҳарларда яшайди.

Савол туғилади. Табиий урбанизациянинг ичимлик суви танқислигига қандай дахли бор? Гап шундаки, қишлоқда яшовчи аҳоли кунига 55 литр сув сарфласа, шаҳарда бу кўрсаткич 150 литрни ташкил этади. Баъзи бир йирик шаҳарлар, масалан, Москвада 600 литр, Санкт-Петербургда 700 литр, Нью-Йоркда эса мазкур кўрсаткич янада баланд киши бошига 800 литрни ташкил этади.

Учинчи асосий сабаб демография (аҳолининг табиий кўпайиши) масаласидир. Маълум

Норбўта ҲОЗИЕВ,
«Ниҳуқ»

мотларга қараганда, одамзод пайдо бўлганидан то орадан минг йил ўтгунга қадар ер юзиде 3 миллион киши яшаган. 1600 йилга келиб ер юзиде яшаётган аҳоли сони 500 миллионга, 1830 йилга келиб эса 1 миллиард кишига етган. Орадан 100 йил ўтиб, яъни 1930 йилга келиб аҳоли сони 2 миллиард кишига етган. БМТнинг маълумотиға кўра, 1999 йилда жаҳон аҳолиси сони 6 миллиард кишини ташкил этган бўлса, 2011 йилнинг 31 октябрида 7 миллиардичи чақалоқ дунёга келган. 1800 йилдан 2011 йилгача ер юзи аҳолиси етти баравар кўпайган. 2050 йилга бориб эса жаҳон аҳолиси сони 9,3 миллиард кишига етиши тахмин қилинмоқда.

Шу сабаб биргина Африканинг ўзида 2020 йилга бориб иқлимдаги ўзгаришлар туфайли 250 миллионга яқин киши сув танқислиги муаммоси гирдобига қолиши айтилмоқда. Сув танқислиги аввалига фақат қашшоқ давлатлар муаммоси бўлган бўлса, бугунга келиб энг бой давлатлар ҳам бу муаммо устида бош қотиришмоқда. Жаэоир, Гонконг, Сингапур каби мамлакатлар табиат келтирилдиган сув ҳосибига, Европанинг бир қатор давлатлари ҳамда Туркманистон ва Қорақалпоғистон Республикаси аҳолисининг маълум қисми ҳам ташиб келтирилган ёки тозаланган сув ҳосибига ашайди. Шунингдек, Форс кўрфазига мамлакатлари, Қозғистоннинг баъзи аҳоли пунктлари денгиз сувини тозалалаб ёки чўчуқлаштириб истеъмол қилади.

1993 йил 6 майда мамлакатимизда "Сув ва сувдан фойдаланиш тўғрисида"ги Қонун қабул қилинди ва Вазирлар Маҳкамаси Ўзбекистон Республикаси чегарасида сувини муҳофаза қилиш зоналари ва дарёлар соҳилбўйи полосуларининг белгиланган майдонлари тўғрисида бир қатор қарорлар қабул қилди. 1999 йилда қабул қилинган "Қишлоқ аҳоли пунктларини ичимлик суви ва табиий газ билан таъминлашни янада яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарор шулар жумласидандир. Жаҳон банки, Осн таракқиёт банки, АҚШ Халқаро Таракқиёт агентлиги, ХХР ҳукумати, Испания Қироллиги, Франция ва Швейцария ҳукуматлари томонидан тақдим этилаётган хоржий инвестицияларни жалб қилиш йўли билан ичимлик сув таъминоти тизимларини такомиллаштириш лойиҳалари кенг амалга оширилмоқда.

Президентимиз Ислам Каримов Ўрта Осиё халқлари

учун, сайёрамизнинг бошқа минтақаларида бўлгани каби сув ресурсларидан оқилона фойдаланиш масаласи муҳим аҳамият касб этишини алоҳида таъкидлаб, VI Умумжаҳон сув конференцияси иштирокчиларига йўллаган кўтловиде "Сув ресурсларидан оқилона фойдаланиш, минтақавий ва глобал даражада гидрологик балансни сақлаш, сув ресурсларини асраш ва тежаш, сувдан фойдаланиш ҳажмини камайтиришни таъминловчи деҳқончилик тизимини такомиллаштириш, сув ҳўжалиги инфратузилмасини модернизация қилиш, сувни тежайдиган замонавий технологияларни жорий этиш — булар ҳаётнинг ўзи олдимизга қўяётган гоят муҳим масалалар бўлиб, биздан алоҳида эътибор ва ўзаро манфаатли муҳокамани талаб қилади", деб таъкидлаган эдилар.

Ҳозирда мамлакатимизда 77 та чўчук ер ости ичимлик суви манбалари мавжуд ва уларнинг умумий захираси 57 миллион метр кубни ташкил этади. Ушбу чўчук сув захираларини муҳофазалаш борасида давлат сиёсати даражасида амалий ишлар қилинмоқда. Ҳамма замонларда ҳам сувга муносабат инсон маданияти ва маърифатининг мезони саналган. Чунки сув ресурслари фақатгина аҳоли, саноат ва сўғформа деҳқончилик учун зарур манбагина бўлиб қолмай, балки ижтимоий-иқтисодий ривожланиш ва экологик ҳолатини маълум даражада сақловчи биринчи даражали омил ҳамдир. Шундай экан, сувнинг ҳаётий зарурат эканлигини барчамиз яхши англашимиз лозим. Тоза суви — азиз неъмат, яхши шифокор ва қадрдон дўст, унинг бир томчисини ҳам беқорга исроф қилмайлик, келажак авлодга тоза ва мусаффо ҳолида етказайлик.

ЗАМИН МУКАДДАС, УНИ АСРАБ-АВАЙЛАЙЛИК!

Истиклолнинг илк кунлариданок мамлакатимизда ер, сув, ер ости бойликлари, биологик ва бошқа табиий ресурсларни муҳофаза қилиш, қайта тиклаш ва улардан самарали фойдаланиш каби кенг кўламли тизимли ишлар босқичма-босқич амалга ошириб келинмоқда. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 55-моддасида "Ер, ер ости бойликлари, сув, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси ҳамда бошқа табиий захиралар умумийлик бойлиқдир, улардан оқилона фойдаланиш зарур ва улар давлат муҳофазасидадир", деб қайд этилганлигини алоҳида таъ-

кидлаш жоиз.

Зеро, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш мамлакатимиз экологик сиёсатининг асосий йўналишларидан бири ҳисобланади.

Сўнгги йилларда бутун жаҳонда фойдаланишга яроқли ва унумдор ерлар майдонининг камайиб бораётганлиги мутахассисларни ташвишга солмоқда. Ачинарли томони шундаки, ер ресурслари инсон фаолияти таъсирида ифлосланмоқда. Айниқса, қишлоқ ҳўжалигида фойдаланишга яроқли ерлар шамол ва сув эрозияси таъсирида емирилмоқда. Ерларнинг шўрланиши натижасида чўлланиш жараёни тезлашмоқда. Алоҳида қимматга эга бўлган сўғорилдиган ерлардан самарасиз фойдаланиш катта ҳавф туғдириб, тупроқ ҳосилдорлигининг камайишига ва балл бонитетининг пасайишига олиб келмоқда.

Ер ресурсларини сақлаш, қайта тиклаш ва улардан самарали фойдаланиш мамлакатимиз агросаноат комплексининг барқорор ривожланишини таъминлаш, шунингдек, қишлоқ ҳўжалиги ишлаб чиқаришини ривожлантириш ва кенгайтиришнинг асосий шартидир.

Ер ости сувлари баланси бузилишининг ва сизот сувлари ер юзасига кескин кўтарилишининг олдини олиш учун, биринчи навбатда, табиат муҳофазасига алоҳида эътибор бериш, сўғорис режимирага қатъий амал қилиш, тупроқ эрозиясига қарши курашиш мақсадида ихота дарахтлари экиш, борларини сақлаш, ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилашга салбий таъсир кўрсатувчи омилларни ўрганиш, атроф-муҳитнинг ифлосланишига йўл қўймаслик лозим.

Муҳтасар қилиб айтганда, тупроқ шўрини ювиш ишига алоҳида эътибор бериш, ер ости сизот сувлари кўтарилиш, гипс қатлами мавжуд, сув таъминоти етишмайдиган ерлар бўйича аниқ чора-тадбирлар ишлаб чиқиш, босқичма-босқич ҳаётга таътиқ этиш мақсада мувофиқ.

Шунингдек, аҳоли, хусусан, ёш авлод ўртасида атроф-муҳитни асраб-авайлаш, табиий бойлиқлардан оқилона фойдаланиш, уларнинг табиатга бўлган муносабатини янада яхшилаш мақсадида жойларда тарғибот-ташвиқот ишларини мунтазам олиб бориш мақсада мувофиқдир. Аслида

Коррупция маънавий бузилишдир

Ойбек МЕЛИБОЕВ,
Қўрғонтепа туман прокурори

хар куни, хар дақиқа, хар сониядаги хатти-ҳаракатларимиз учун табиат олдида ҳисоб берамиз. Демак, нафақат жамият, балки табиат қонунлари олдида ҳам жавобгар эканлигимизни унутмаслигимиз керак. Зеро, табиат она, биз унинг фарзандларимиз. Хар бир фарзанд эса она олдида бурчли, қарздор. Қарз эъзоз билан қайтарилади. Бурч эса унинг қонунларига бўйсуниб билан бажарилади.

Ҳозирги шароитда табиатни муҳофаза қилиш бир мамлакат, бир халқнинггина эмас, балки умумжаҳон вазифасига айланди. Шу мақсадда Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг 1972 йили Стокгольм шаҳрида ўтказилган конференцияси қарорига мувофиқ, 5 июнь — "Жаҳон атроф-муҳитни муҳофаза қилиш куни" деб эълон қилинган. Бунинг ўзига хос сабаблари бор, албатта. Чунки ўша даврдаёқ атроф-муҳитни ҳимоя қилиш масаласи мамлакатлар, мутахассислар, умуман, жамоатчиликнинг муҳим вазифаларидан бири бўлиб қолган эди. БМТ янгиликлар маркази маълумотларига қараганда, табиатга меҳрлигимиз оқибатида бугунги кунда ҳайвонларнинг 7 мингдан ортиқ, ўсимликларнинг эса қарийб 60 мингга яқин тури йўқолиб кетиш арафасида тургани, дунё бўйича йилга қарийб 6 миллион гектар ер чўлланшига учраётгани, қолаверса, юқорида таъкидлаганимиздек, аҳолининг кўпайиши ва янги ерларнинг ўзлаштирилиши ҳисобига сувга бўлган эҳтиёж тобора ортиб бораётганини эътиборга олсак, бу масала ҳамон долзарб эканлиги аён бўлади.

Баҳорнинг қок ўртасида қор бўронлари, қиш тугамай туриб ўрмонлар ёнғини, глобал иситиш натижасида сув тошқинлари, тўфонлар, зилзилалар, қорхоналарда турли хил авариялар... Табиат қонунлари бузилди, мувозанат ҳам бузилади. Чунки табиат зугумни кечирмайди. Унинг ҳукми бешафқат: талофатлар, фалокатлар, ҳалокатлар...

Лекин меҳр қўрсатгани табиат ўзидан зиёд сийлайди, неъматини, эҳсонини аямайди. Демак, табиат фақат биз инсонларнинг меҳри бўлишимизни истайди, холос. Биз эса атроф-муҳитга қўрсатган меҳримиз ўзимизга ҳам меҳр бўлиб қайтишни хар доим ҳам биланвермаймиз. Зеро, Юртбошимиз ўзининг "Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари" асарида "Экология ҳозирги замоннинг кенг миқёсдаги ижтимоий муаммоларидан биридир. Уни ҳал этиш барча халқларнинг манфаатларига мос бўлиб, цивилизациянинг ҳозирги куни ва келажаги кўп жиҳатдан ана шу муаммонинг ҳал қилинишига боғлиқдир", дея таъкидлаганлари бежиз эмас.

Жаҳон атроф-муҳитни муҳофаза қилиш куни муносабати билан ўтказилаётган турли тадбирлар, бу борада йўл қўйилган хато ва камчиликлар муҳокамаси эса ер юзи аҳолисини сайёрамизда экологик вазиятни яхшилашга қаҳриқ, мисоли бир бонгдир. Аслида хар куни, хар дақиқа, хар сонияда хатти-ҳаракатларимиз учун табиат олдида ҳисоб берамиз. Нафақат жамият, балки табиат қонунлари олдида ҳам жавобгар эканлигимизни унутмаслигимиз керак. Чунки табиатдаги бирон-бир ўзгариш жамият ривожланишига тўқсинлик қилмайди, инсоният турмушига, саломатлигига путур етказмайди, деб бўлмайди. Демак, атроф-муҳит мусофатлигини таъминласак, саломатлигимизни, хавфсизлигимизни ҳам таъминлаган бўламиз.

Мамлакатимиз раҳбари Ислам Каримовнинг "Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари" асарида "Коррупция, энг аввало, уюшган жиноий тузилмаларга маъмур бўлиш ёки тўғридан-тўғри ёрдам бериш учун давлат хизматининг имкониятларидан фойдаланишлар", — дея таърифланган.

Ўзбекистон мустақиллигини кўлга киритган, қисқа давр ичида коррупцияга қарши кураш ва бу каби жиноятлар содир этилишининг олдини олиш бўйича қатор ишлар амалга оширилди.

Хусусан, 2008 йил 24 июнда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси томонидан "Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Коррупцияга қарши конвенциясига Ўзбекистон Республикасининг қўшилиши тўғрисида"ги Қонуни қабул қилинган ва 2008 йил 27 июнда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати томонидан маъқулланди.

Ўзбекистон Республикаси Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Коррупцияга қарши конвенциясига бир неча билдиришлар, баёнотлар ва шартлар билан қўшилган. Жумладан, қонуннинг 1-бандига қўра, Ўзбекистон Республикаси Конвенция 6-моддасининг 3-банди бўйича Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси, Ички ишлар вазирлиги, Миллий хавфсизлик хизмати ва Адлия вазирлиги коррупциянинг олдини олиш бўйича аниқ чора-тадбирлар ишлаб чиқиш ва уларни амалга оширишда бошқа иштирокчи давлатларга ёрдам кўрсатиши мумкин бўлган органлар сифатида белгиланганлиги билдирилган.

Қонуннинг 2-бандига қўра, Конвенция 42-моддасининг 1 ва 3-бандлари бўйича 15-19, 21, 22-моддаларда, 23-модданин 1-бандида, 24, 25, 27-моддаларда назарда тутилган қилмишлар миллий қонунчиликка мувофиқ жиноий жазоланадиган қилмиш эканлиги ва уларга нисбатан Ўзбекистон Республикасининг юрисдикцияси татбиқ этилиши баён қилинган. Маълумки, ушбу хатти-ҳаракатлар Ўзбекистон жиноят қонунчилиги бўйича ҳам

жиноий қилмиш сифатида баҳоланиб, жиноий таъқиб этилади.

Қонуннинг 3-бандига қўра, Ўзбекистон Республикаси Конвенция 44-моддаси 6-бандининг "а" кичик бандига мувофиқ, ушбу Конвенциядан коррупция жиноятлари содир этган шахсларни тутиб топшириш масалаларида Конвенциянинг бошқа иштирокчи давлатлари билан ўзаролик асосида ҳамкорлик қилиш учун ҳуқуқий асос сифатида фойдаланишини билдирган.

Қонуннинг 4-бандига қўра, Ўзбекистон Республикаси Конвенциянинг 46-моддаси 13-банди бўйича Ўзбекистон Республикасининг Бош прокуратураси ўзаро ҳуқуқий ёрдам кўрсатиши тўғрисидаги илтимосларни олиш ва бажариш ёки бундай илтимосларни бажариш учун Ўзбекистон Республикасининг бошқа ваколатли органларига юборишга жавобгар бўлган марказий орган эканлиги, 14-банди бўйича ўзаро ҳуқуқий ёрдам кўрсатиши тўғрисидаги илтимосларни юборишда ўзбек, рус ва инглиз тиллари мақбул тиллар сифатида белгиланганлиги билдирилган.

Қонуннинг 5-бандига қўра, Ўзбекистон Республикаси Конвенциянинг 66-моддаси 3-бандига мувофиқ, ўзини Конвенция 66-модда 2-бандининг қоидаларига боғлиқ деб ҳисобламаслигини маълум қилган.

Қонуннинг 66-моддаси 2-банди қоидаларига эътибор берадиган бўлсак, Ўзбекистоннинг бу позицияси тегишли асосга эга эканлигига амин бўламиз. Яъни бу бандда икки ёки ундан ортиқ иштирокчи давлатларнинг Конвенцияни шарҳлаш ёки қўллаш билан боғлиқ хар қандай келишмовчлиги мунозаралар олиб бориш йўли билан ёки арбитраж йўли билан ҳал этилиши, келишмовчиликлар бу йўсида ўз

ечимини топмаган тақдирда давлатлардан бирининг Халқаро судга мурожаат этиши орқали бир қарорга келиши мумкинлиги белгиланган.

Фикримизча, бир неча халқаро ҳужжатлар замирида юзага келган ва унинг стандартларига жавоб бера оладиган Конвенциянинг моддалари юзасидан бундай келишмовчиликлар юзага келиши эҳтимолдан узоқ ва хар бир мамлакат Конвенция талабларини унга қўшилиши олдида кўп мартаб ўрганиб чиққан ва мазмун ҳамда талабларидан тўла хабардор бўлган бўлади.

Ўзбекистон ўзини ушбу қоида билан боғлиқ эмас деб ҳисоблашининг ҳам ҳуқуқий асоси мавжуд. Сабаби, Конвенциянинг айнан шу моддаси 3-бандида хар қандай иштирокчи давлат унинг 2-бандини ўзига тааллуқли ёки аксинчалиги ҳақида билдиришини баён этиш ҳуқуқига эга эканлиги ҳуқуқий мустаҳкамланган.

Бизнингча, коррупциянинг олдини олиш ва унга қарши курашишнинг асосий йўналишлари сифатида қуйидагиларга эътибор қаратиш лозим:

— коррупцияга қарши курашишнинг жаҳон ҳамжамияти томонидан тўпланган тажрибасини чуқур ўрганиб, миллий менталитетни ҳисобга олган ҳолда ижтимоий муносабатлар ривожланишининг сиёсий, ижтимоий-иқтисодий, ҳуқуқий аспектига қаратилган коррупцияга қарши кураш Давлат дастурини ишлаб чиқиш;

— "Коррупцияга қарши кураш тўғрисида"ги Қонунни қабул қилиш;

— "Давлат хизмати тўғрисида"ги ва "Давлат хизматчисининг мақоми тўғрисида"ги Қонунлари қабул қилиш, давлат хизматчиларининг "Хулқатвор кодекси"ни ишлаб чиқиш;

— давлатнинг антикоррупциявий сиёсатини доимий амалга ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарида антикоррупциявий комиссияларни ташкил этиш, бу комиссиялар қабул қилинаётган қонунларни қанчалик коррупция учун шарт-шароит ярати-

шини таҳлил ва назорат этиб боради;

— коррупцияга қарши кураш олиб боровчи ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар фаолиятини такомиллаштириш; коррупция домига илгинган мансабдор шахсларни аниқлаш, тергов қилиш ва ҳукм этишнинг махсус таомилларини белгилаш; маълумот манбаи ҳамда коррупция, қонунбузилиш ҳолатлари ҳақида маълумот етказувчи гувоҳлар ва шахслар ҳақида маълумотлар сир тутилишини ҳимоя қиладиган институтлар ишини такомиллаштириш;

— хоржий мамлакатларнинг тажрибасини ўрганиш орқали, давлат хизматчиларининг мулк ва даромадлари ҳақидаги декларациялар ва уларни текшириш ҳамда оммага ошкор этиш тизимини яратиш;

— барча давлат органлари ходимларининг (ротация) мансаб вазифаларини ҳудудий ва соҳавий принцип асосида тизимли равишда ўзгартириб туриш. Бундан мақсад давлат амалдорлари ва улар хизматларидан фойдаланувчилар ўртасидаги яқин ва куюк муносабатлар ўрнатилган имкониятларини камайтиришдир;

— давлат тузилмалари фаолиятининг ошқоралигини таъминлаш; жамоатчилик назоратини кучайтириш; коррупцияга қарши курашда оммавий ахборот воситаларининг имкониятларини ишга солиш; ишонч телефонларидан кенг фойдаланиш.

Маълумки, коррупцияга қарши кураш мақсадида фақат жият-ҳуқуқий воситалар билан эришиб бўлмаслигини ҳаётнинг ўзи кўрсатмоқда. Коррупция ҳодисасига сўзининг кенг маъносиде ёндашидан бўлсак, бу шунчаки жиноят ёки ҳуқуқбузарлик эмас, балки маънавий бузилиш ҳолатидир. Шундай экан, ўйлашимизки, маъзур иллатга қарши курашда нафақат давлат органлари, балки жамият ва умуман барча фуқароларимиз масъулдирлар.

Конституциявий кафолат

Ёшларга оид сиёсат Ўзбекистон Республикаси давлат фаолиятининг устувор йўналиши бўлиб, унинг мақсади ёшларнинг ижтимоий шаклланиши ва камол топиши, ижодий иқтидори жамият манфаатлари йўлида имкони борича тўла-тўқис рўёбга чиқиши учун ижтимоий-иқтисодий, ҳуқуқий, ташкилий жиҳатдан шарт-шароит яратиш ҳамда уларни кафолатлашдан иборатдир. Республика-мизда ёшларнинг ижтимоий ҳамма маънавий камол топиши учун шарт-шароит яратиб беришга қаратилган ёшларга оид сиёсатнинг конституциявий ҳуқуқий асослари яратилган ва у амалга оширилиб келинмоқда.

Юртбошимиз Ислам Каримов таъкидлаганидек, "Хар қайси давлат, хар қайси миллат аввало ўз фарзандлари қиёфасида, унинг-ўсиб келаётган ёш авлод тимосида шу халққа хос хусусият ва фазилатларни намоён этадиган, унинг азалий орзу-интилишини рўёбга чиқарадиган буюк кучни кўради".

Конституциямизда ёшлар ҳуқуқ ва манфаатлари билан боғлиқ моддалар талайгина. Конституциясининг муқаддима қисмида унга алоҳида урғу берилди, яъни "ҳозирги ва келажак авлодлар олдидаги юксак масъулиятини англаган ҳолда" деган

Азизахон АЛЛАНОВА,
ТДЮИ магистранти

иборанинг келтирилиши Конституция нафақат бугунги кун нуқтаи назаридан, балки келажак авлод, яъни ёшлар олдидаги юксак масъулиятини англаган ҳолда қабул қилинганлигини билдиради.

Конституциясининг "Инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчлари" деб номланувчи 2-бўлимда фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, бурчлари ҳамда уларнинг конституциявий кафолатлари тўғрисидаги қоидалар ўз ифодасини топади.

Ўзбекистонда ёшлар бир хил ҳуқуқ ва эркинликларга эга бўлиб, жинси, irqи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахси ва ижтимоий мавқеидан қатъи назар, қонун олдида тенгдирлар.

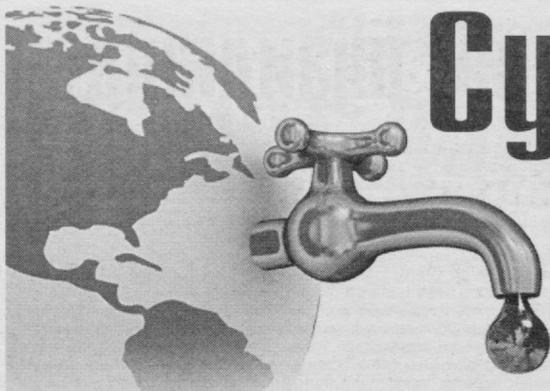
Конституциясининг 22-моддасига қўра, Ўзбекистон Республикаси ўз худудида ҳам, унинг ташқарисида ҳам ўз фуқароларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш ва уларга ҳоимийлик кўрсатишини кафолатлайди. Бу норма Ўзбекистон ташқарисиде фаолият олиб бораётган ёшларимиз учун хар томонлама гамхўрлик саналади. Ўзбекистон Конституциясининг 23-моддасига қўра, юртимизда фаолият олиб бораётган ёки таълим олаётган чет эллик ёки фуқаролиги бўлмаган ёшларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари хал-

қаро ҳуқуқ нормаларига мувофиқ таъминланади.

1991 йил 20 ноябрда "Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида"ги Қонун қабул қилинди. Унга қўра, ёшларимизга ўзларининг сиёсий ҳуқуқларидан фойдаланишлари учун барча ҳуқуқий асослар яратилган. Биз референдумлар, вакилий органлари ҳамда Президент сайловларида ёшларнинг фаол иштирокни кузатишимиз мумкин. Ёшлар ўзлари муносиб деб топган номзодларга ўз овозларини бериб, мустақил сиёсий-ҳуқуқий маданият эгаси эканлигини ишбатлашмоқда.

Глобаллашув жараёнлари кечаётган бугунги кунда ёшларнинг ижтимоий ҳаётдаги ўрнини янада мустаҳкамлаш ва ролинни кучайтириш янада долзарб аҳамият касб этмоқда. Шунинг учун "Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида"ги Қонуннинг янги таҳририни қабул қилиш давр талаби бўлиб қолмоқда. Ушбу қонунда ёшларга оид давлат сиёсатининг принциплари, давлат органларининг ёшлар масалаларига доир компетенциялари, ёшларнинг меҳнат қилиш ҳуқуқлари (15-модда) ва ижтимоий ҳимоясига (10-модда) доир нормаларни такомиллаштириш лозим. Шунингдек, ёшлар ижтимоий муаммоларини ечиш мақсадида махсус "Ёшлар фонди"ни, ёшлар муаммолари билан шугулланувчи илмий марказлар ташкил этиш масалалари ҳам ўз аксини топиши лозим.

Ёшлар фаолиятининг ҳуқуқий асосларини кенгайтирсак, келажакимиз учун мустаҳкам пойдевор яратган бўламиз.

Сув ресурслари

ундан фойдаланиш ва муҳофаза қилишнинг ҳуқуқий муаммолари

Сув водород ва кислороддан иборат энг содда кимёвий бирикмадир. Ернинг геологик тузилиш тарихи ва унда ҳаётнинг пайдо бўлиши, физик ва кимёвий муҳит, иқлим ва об-ҳавонинг шаклланишида ҳам рангсиз, ҳисиз суюқлик бўлиши сув муҳим аҳамиятга эга. Ҳеч қандай тирик организм сувсиз ҳаёт кечира олмайди.

Сув шунингдек, қишлоқ ҳўжалиги ва саноатдаги барча технолог жараёнларнинг зарурий қисми ҳам ҳисобланади. Бугунги кунда сув ресурслари инсон ҳаёти ва фаолиятида алоҳида аҳамиятга эга бўлиб, ер юзида аҳоли сонининг кескин ўсиши ва ишлаб чиқаришнинг жадал кўпайиши сувнинг аҳамияти янада ортиб бораётганлигини далolat беради.

Сув ресурслари гидросферадаги домийи ва табиатда айланиши жараёнида қайтадан тикланиб турувчи сув захира-си бўлиб, унга океанлар, денгизлар, дарёлардаги сувлар, музликлар, ер ости ва тупроқ сувлари, атмосферадаги сувлар кирради. Ер сайёрасининг 70 фоизи сув билан қопланган, унинг атиги 2,5 фоизини чўқ сувлар ташкил этади. Қолгани ер ости сувлари бўлиб, тупроқнинг намланишига хизмат қиладди. Наतिжада аҳоли дунёдаги чўқ сувнинг 1 фоизидан ҳам кам миқдоридан фойдаланади.

Чўқ сувлар асосан Ер қурасида нотекис тарқалган бўлиб, унинг 80 фоизи аҳоли сони кам ва сувталаб ишлаб чиқариш яхши тараққий этмаган минтақаларда, 20 фоизи эса жаҳон аҳолисининг 90 фоизи истикомат қиладиган ва деярли барча сувталаб саноат жойлашган минтақаларга тўғри келади.

Ҳозирги вақтда юртимизда 265 та шаҳар, шаҳар типидagi посёлкалар ва туман марказларида, шу жумладан, 61 та идоравий, умумий сони 11844 (93,1 фоиз) та бўлган қишлоқ аҳоли яшаш пунктларидан 8647 (9213) тасида сув ўтказгич қувурлари мавжуд, қолган 7 фоизи — сойлар, канал, булоқ, кудуқлардан олинган ёки узокдан келтирилган сувдан истеъмол суви сифатида фойдаланадиган қишлоқ қўргонлари ҳисобланади.

Юқорида қайд этилганидек, сув ресурслари табиатнинг муҳим таркибий қисми ҳисобланиб, инсон ҳаёти ва фаолиятида алоҳида аҳамиятга эга. БМТ маълумотларига қараганда, сўнгги йилларда кескин тус олаётган иқлим ўзгариши дунё миқёсида сув танқислигини яна 20 фоизга оширади. XXI аср ўрталарига келиб, дунёнинг 48 мамлакатида сув танқислигидан 2,7 млрд. нафар инсон азият чекади. Ҳозирги кунда 1,1 млрд. инсон сифатли сув таъминоти имкониятига эга эмас. Бу эса ўз навбатида, Марказий Осиё, шу жумладан, республикамизда сув ресурсларидан фойдаланиш ва истеъмол қилиш нечоғлиқ долзарб аҳамиятга эгаллигидан далolat беради.

Сув ресурсларининг табиат ва жамият тизимидаги ижтимоий муносабатлардан тугган ўрни бекиёсдир. Чунки, бу ресурслар табиатнинг ажралмас қисми сифатида ер, ер ости бойликлари, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси билан чамбарчас боғлиқ бўлиб, табиий қонунчалар асосида экологик тизимнинг барқарор эволюцион ривожланишида муҳим аҳамиятга эгадир. Саноат ва қишлоқ ҳўжалиги тараққиёти сув ресурсларининг ўсиши, шунингдек, аҳоли сонининг ортиши кўшимча сув миқдорларини талаб қилмоқда. Табиий ҳолатдаги режими, ҳажми ва сифати каби кўрсаткичлари бўйича сув манбаларининг талабга етарлича жавоб бера олмастлиги ушбу муаммо ечими мураккаблашувига олиб келмоқда.

Сув ресурслари юртимиз учун факатгина аҳоли, саноат ва сугорма деҳқончилигини сув билан таъминлайдиган манбагина эмас, балки ижтимоий-иқтисодий ривожланиш ва экологик ҳолатни маълум даражада сақлаб турувчи биринчи даражада раҳжали омил ҳамдир. Мамлакатимизда сув ресурсларидан фойдаланиш ва муҳофаза қилиш қишлоқ ҳўжалик ишлаб чиқаришида асосий восита ролини ўйнайди. "Сугориладиган ҳудудларда сув табиатнинг бебаҳо бойлигидир, — деб ёзади Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислоҳ Каримов. — Бутун ҳаёт сув билан боғлиқ. Зотан, сув тамом бўлган жойда ҳаёт ҳам тугайди". Мамлакатимиз шароитида сув захира-ларининг тақчиллиги, Орол муаммоси, қишлоқ ҳўжалик экинлари сугоришга сув ресурсларининг етишмаслиги Ўзбекистоннинг изчил ривожланишига ўз таъсирини ўтказиши мумкин бўлган асосий омиллардандир.

Сув ресурсларининг етишмаслиги озик-овқат ишлаб чиқаришда ер ресурслари етишмаслигидан ҳам каттароқ чекловларга сабаб бўлмоқда. Бугунги кунда асосий сув истеъмолчиси қишлоқ ҳўжалиги саналади ёки жами ишлатилаётган сувларнинг 92 фоизи қишлоқ ҳўжалиги ҳиссасига тўғри келади. Жадал сўбатларда кўпайётган озик-овқат ҳаёфсизлигини таъминлаш учун сувга эҳтиёж ҳам тобора ортиб бораверади. Шу сабабдан ўрта муддатли истиқболда сугориладиган деҳқончилик ва иқтисодиётнинг бошқа тармоқлари ўртасида ҳамда маҳаллий даражада суви тақсимлаш борасида манфаатларнинг ўзаро тўқнашуви юз бериши мумкин.

Сувдан фойдаланишнинг самарадорлигини ошириш, суви адолатли тақсимлаш, эҳтиёжга қараб иш тутуш, дарёлар-

нинг юқори ва кўйи оқимларидаги минтақалар сув истеъмолчилари ва экотизимлар ўртасида келишувга эришиш Ўзбекистон ва Орол денгизи ҳавзасидаги бошқа давлатлар учун муҳим ҳаётий масалалардандир.

Орол денгизига сув келишининг деярли йўққа чиқиши денгиз сатҳининг янада пасайишига олиб келади ва дарёлар дельталари деградацияси ва чўлланадиган сув захира-ларининг бусиз ҳам кескин ижтимоий-экологик ҳолатни янада оғирлаштиради. Юртбошимиз Ислоҳ Каримов 2009 йилнинг 28 апрель кунини Олмаот шаҳрида Оролни кўтариш халқаро жамғармаси таъсисчи давлатлари раҳбарларининг учрашувида бу масалага алоҳида тўхталиб, "Орол фожиаси ва уни бартараф этишга доир чора-тадбирлар ҳақида сўз борганда, табиийки, ушбу вазифани ҳал этиш бевосита сув-энергетика ресурсларидан оқилона ва мақсадга мувофиқ фойдаланиш, минтақадаги ўта нозик бўлиб турган экологик ва сув мувозанатини сақлашга эҳтиёткорлик билан ёндашиш муаммолари билан боғлиқ эканини барчамиз яхши англаймиз", — деб таъкидлаган эдилар.

Орол денгизи ва унинг бўйидаги муаммолар сув ресурсларидан ўйламай фойдаланишнинг оқибатлари эканлигини эътироф этган ҳолда бугун Оролбўйида нафақат экологик, балки дунё миқёсида оғир оқибатларга олиб келиши мумкин бўлган мураккаб ижтимоий-иқтисодий ва демографик муаммолар ҳам пайдо бўлганлигини айтиб ўтиш лозим. БМТ Бош котиби жаноб Пан Ги Мун ҳам 2010 йил апрель ойида Оролбўйидаги ташири чоғида Орол муаммоси планетар муаммо эканлигига тўла ишонч ҳосил қилди.

Марказий Осиё республикаларида сувдан фойдаланиш ва муҳофаза қилиш билан боғлиқ бўлган, айниқса, трансчегаравий муаммолар алоҳида, ўзига хос усулда намоён бўлмоқда. Демак, ушбу шароитда сув захира-ларидан табиатнинг умумий қонунчаларига асосан тежамли, оқилона, самарали, илм-фан тавсиялари асосида фойдаланиш ва унинг экологик муҳофазасини таъминлаш бугунги куннинг долзарб вазифаларидан бири бўлиб қолмоқда.

Ўзбекистон Республикасининг ер усти сув ресурслари асосан Орол денгизи ҳавзасида шаклланади ва фойдаланилади ҳамда деярли барчаси трансчегаравий (бир нечта давлатлар ҳудудидан оқиб ўтувчи) дарёлар ҳисобланади. Амударё ҳавзасига Сурхондарё, Шеробод, Қашқадарё ва Зарафшон дарёлари кирради. Улардан факатгина Қашқадарё ва Шеробод тўлиқ мамлакатимиз ҳудудидан жойлашган.

Бугунги кунда Марказий Осиё ҳудудидан сув ресурсларидан фойдаланиш билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиш бўйича давлатлараро Сув ҳўжалигини мувофиқлаштириш комиссияси фаолият юритиб

келмоқда.

Минтақа сув ресурсларининг асосий қисми тоғли мамлакатлар Қирғизистон ва Тожкистонда шаклланади. Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан эса атиги 11,47 км миқдорда ички сув ресурслари шаклланиб, шундан Амударё дарёси ҳавзасига 4,82 км³, Сирдарё дарёси ҳавзасига 6,65 км³ тўғри келади. Ўзбекистоннинг ўз ҳудудидан шаклланадиган сув захира-лари кам ва унинг фойдаланидиган сув ресурсларининг қарийб 80 фоизи қўшни давлатлар — Қирғизистон ва Тожкистон ҳудудидан оқиб келади.

Белгиланган халқаро меъё-ларга мувофиқ, сув ҳавзасида жойлашган давлатлар ўз ҳудудларида трансчегаравий сув ҳавзаларидан оқилона ва оқилана асосда фойдаланишлари лозим. Хусусан, икки ёки ундан ортик давлатлар ҳудудидан оқиб ўтадиган сув объектлари ҳавзасида жойлашган давлатлар сувдан меъёрида фойдаланиб, уни зарур даражада муҳофаза қилишлари лозим. Ушбу давлатлар халқаро объектдан фойдаланиш, ўзлаштириш ва муҳофаза қилишда одилона иштирок этишлари лозим. Улар сув манбасидан фойдаланиш ҳуқуқи билан бир қаторда, уни муҳофаза қилиш мажбуриятини ҳам ўз зиммаларига олишлари зарур.

Трансчегаравий сув ҳавзаларидан фойдаланиш бўйича қўшни мамлакатлар билан ҳамкорликда тегишли чоралар қўрилмаса, бу ҳол мамлакатимиз учун бир қатор салбий оқибатларни келтириб чиқариши мумкин. Жумладан:

— етарлича сув билан таъминланмаслик, айниқса, сугорма деҳқончиликти катта таъсир кўрсатиб, ҳосилнинг камайиши ёки нобуд бўлиши, ер шўрланшининг кескин ортиши каби бир қатор экологик муаммоларни келтириб чиқаради;

— Орол денгизига сув янада қолса, унинг сатҳи кескин пасаяди ва чўлланиш оқибатида Орол бўйидаги эндигона яхшиланиб бораётган ижтимоий-экологик ҳолат ёмон томонга юз боради.

Марказий Осиё регионидagi дарёларни сув ва унинг энергиясидан фойдаланиш учун мавжуд халқаро Конвенция, Декларация ва Келишувлар қўлланилиши лозим.

Ўзбекистон халқаро тенг ҳуқуқлилик тамойиллари асосида иш юритиб, БМТ Европа Иқтисодий комиссиясининг "Трансчегаравий контекстда атроф-муҳитга бўладиган таъсирларни баҳолаш тўғрисидаги Конвенцияси" (1991 йилда қабул қилинган), "Трансчегаравий сув оқимлари ва халқаро кўллари муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш Конвенцияси" (1992 йилда қабул

Хасан ХАЙИТОВ,
Бош прокуратуранинг
ОУК ўқитувчиси

қилинган) ҳамда "Халқаро сув оқимларидан кема қатновисиз фойдаланиш ҳуқуқи тўғрисидаги Конвенция" (1997 йилда қабул қилинган)ларига аъзо бўлди.

Бу Конвенцияларда биринчидан трансчегаравий сув ресурслари тушунасига аниқ ифода берилган. Унга қўра, Амударё ва Сирдарё дарёлари трансчегаравий сув объектлари кирради.

Конвенцияларда трансчегаравий дарёлардан фойдаланишда асосий тамойиллар ва давлатларнинг ҳаракатлари меъёрлари, давлатлараро ҳамкорлик мажбуриятлари, давлатлар ўртасида мунтазам равишда маълумотлар ва ахборотлар алмашинуви аниқ ёритилган. Базми бир давлатларнинг мажкур Конвенцияларга қўшилмаганлиги, ушбу давлатни ҳозирги кунда халқаро ҳуқуқнинг оддий меъёрларга айланган улгурган бу универсал халқаро ҳужжатларнинг асосий тамойиллари билан боғлиқ эмаслигини билдирмайди.

Келгусида мавжуд сув ресурсларидан тежаб-тергаб фойдаланилганда ҳам халқ ҳўжалигини сув билан таъминлаш масаласининг янада мураккаблашуви кутилмоқда. Бу муаммони ижобий ҳал этиш учун энергетика ва саноатда сувдан қайта фойдаланиш тизими, сув ишлатилмайдиган ва чиқитиш технологияларини жорий этиш, суви беҳуда исрофгарчилигини камайтириш, техник жиҳатдан мукамал сугорма деҳқончиликти катта таъсир кўрсатиб, ҳосилнинг камайиши ёки нобуд бўлиши, ер шўрланшининг кескин ортиши каби бир қатор экологик муаммоларни келтириб чиқаради;

— Орол денгизига сув янада қолса, унинг сатҳи кескин пасаяди ва чўлланиш оқибатида Орол бўйидаги эндигона яхшиланиб бораётган ижтимоий-экологик ҳолат ёмон томонга юз боради.

Марказий Осиё регионидagi дарёларни сув ва унинг энергиясидан фойдаланиш учун мавжуд халқаро Конвенция, Декларация ва Келишувлар қўлланилиши лозим.

Ўзбекистон халқаро тенг ҳуқуқлилик тамойиллари асосида иш юритиб, БМТ Европа Иқтисодий комиссиясининг "Трансчегаравий контекстда атроф-муҳитга бўладиган таъсирларни баҳолаш тўғрисидаги Конвенцияси" (1991 йилда қабул қилинган), "Трансчегаравий сув оқимлари ва халқаро кўллари муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш Конвенцияси" (1992 йилда қабул

Банкдаги «ўйинлар»

Зафарбек ТУРСУНОВ,
Бош прокуратура бошқарма катта прокурори

Жаҳон молиявий-иқтисодий инқироzi буткул барҳам топмаган, қатор ривожланган давлатлар экспертлари бу муаммонинг ечимини излаётган бир вақтда Юртбошимиз бошчилигида мамлакатимизда кўрилган саёй-ҳаракатлар натижасида мазкур оғир ҳолатнинг олди олинди. Албатта, бу жараёнда банкларга қўшимча молиявий кўмаклар бериш, барқарор ривожланишни таъминлаш муҳим аҳамият касб этди. Шундан бўлса керак, республика тижорат банклари томонидан узлуқсиз равишда аҳоли ва тадбиркорларга кенг қўлама кредитлар ажратиб борилиши таъминланди. Аммо баъзи бир банк ходимларининг мазкур кредитларни ажратиш ва уларнинг тўланишини назорат қилиб боришда нафс домига илиниб, жиноятга қўл уришаётгани ачинарли ҳолдир.

Мазкур жиноят ОАТБ «Агробанк» Навоий вилоят Янгиобод филиали кредит бўлими биринчи тоифали мутахассиси Умид Хайдаров (исм-фамилиялар ўзгартirilган), банк бошқарувчиси Шербек Холов, бош ҳисобчи Оқилбек Дадаев ва бошқаларнинг ўзaro жиноий тил бириктириши натижасида содир этилди. Улар жиноий режаларига биноан, асосий «эйтибор»ларини «Хатирчи Шаробасовдо» ихтисослаштирилган унитар корхонасига фаолиятини ривожлантириш, айланма маблағларни шакллантириш учун йиллик 14 фоиз устама тўлаш шарти билан берилган 70 млн. сўм пул маблағи тўланишини кечитиришга қаратадилар. Бор «иқтидори» ни ишга солган У.Хайдаров кредитнинг график асосида ҳар чорақда тўлаб борилишини назорат этса-да, жиноий гуруҳ манфаатларини кўзлаб, асосси вахлар билан олинган маблағнинг тўланишини муттасил кечитириди. Вақт ўтиб, бу усулнинг иш бермаслиги аён бўлгач, устamon банкирлар кредитни кечитиришдан воз кечишга мажбур бўлишди. Янги режа ишлаб чиқиб, бу гал банк миждоzi «Зомин савдо сервис инвест» МЧЖ ҳисоб рақамидagi пул маблағларига кўз тикишди. Жиноий гуруҳ МЧЖ рақамларини хабардор қилмай 51 млн. 500 минг сўм пулни «Хатирчи Шаробасовдо» ихтисослаштирилган унитар корхонасининг банк олдидаги кредитдан бўлган қардорлигини қоплаш учун йўналтиришди. Орадан бир оз вақт ўтиб, МЧЖдан олинган пул маблағларини унитар корхонадан турли рақамдаги тўлов топшириқномалари билан 25 млн. 750 минг сўм, 5 млн. 300 минг сўм ва 20 млн. 450 минг сўм миқдоридa ўтказиб беради. Бу ишлар хамирдан қил суғургандек битгач, «Зомин савдо сервис инвест» МЧЖ ва «Хатирчи Шаробасовдо» УК ўртасидаги сохта тўлов топшириқномаларини тайёрлаб қўйишди. Шу тариқа ўзларининг ишларига қонуний тўс берган бўлишди.

Шундан сўнг У.Хайдаров «Хатирчи Шаробасовдо» ихтисослашган унитар корхонаси раҳбаридан товламачилик йўли билан пул талаб қилади. Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг олиб борган тезкор ҳаракатлари натижасида порахўр ташиши орқали 3 млн. сўм пулни олган вақтда қўлга олинди. Айбдорларнинг қилмишларига қонуний баҳо берилди. Аммо йиллаб орттирилган тажриба, жамоадаги ҳўрмат-эйтибор ва банк миждоларининг ишончлари бир зумда ерга кўмилди-қолди. ОАТБ «Агробанк» раҳбарияти бу каби ҳолатлардан тегishi хулоса чиқариб, келгусида кадрлар билан ишлашга алоҳида эйтибор қаратади, деган умиддамиз.

Оқ халатдаги қора доғлар

Ҳеч банд нафс деган балонинг нағмасига учмасин экан. Бир бор унинг сўзига кирдим, нағмасига ўйнамай иложи йўқ.

Нафслари измидан борган Замира Қосимова (исм-фамилиялар ўзгартirilган) ҳамда Тоҳира Шоматованинг бугун юзлари шувут. Суднинг «қора курси»сида ўтиришар экан, «Нега ҳам шу ишни қилдим?!» дея надомат чекишди. Афсуски, бундан ҳеч бир наф йўқ. Сабаби, улар жиноят устида қўлга тушишди. Жиноятга эса, албатта, жазо муқаррар.

Шифохонанинг одатий иш кунларидан бири. Тугруқхона комплексидa кундузги доя вази фасидада ишловчи Тоҳира Шоматова кимдир ўзини ташқарида кутиб турганини эшитиб, ўша томонга ошиқди. Холаси Азиза ая экан.

— Тинчликми? Нима юмуш билан юрибсиз?

— Келинимни олиб келгандик, — Азиза ая сал нарида ўғли билан турган келини Мунисага имо қилди. — Зоҳидонга учрашгандик, шу ерга йўлланма ёзиб бердик. Сени қора тортиб келавердик...

Тоҳира холасининг оғироёқ келинига қараб кўяр экан, ўзича далда берган бўлди: — Бўлди, сиқлаверманг! Ҳозир бўлим бошлиғи билан маслаҳатлашай-чи... У нима деса, шунга қараб иш тутасизлар...

У бўлим мудираси Замира Қосимовага кириб, вазиятни тушунтирди.

— Хола, келинингизнинг аҳволи оғир, уни жонлантириш бўлимига ётқизмасак бўлмайди, — деди Замира Мунисани обдон текширувдан ўтказар экан.

Чиндан ҳам келинчакнинг аҳволи оғир, беш-олти кундан буён муттасил йўталши етмагандек, бели ва қорнида ҳам оғриқ бўлаётганди. Агар унго шошилмич ёрдам кўрсатилмаса, бола ва онанинг ҳаёти хавф остида қолиши муқаррар эди.

Шу кун тунга бориб унинг аҳволи янада ёмонлашди-ю, шошилмич равишда операция қилишди.

— Хола, келинингиз киз фарзанд кўрди! — эртасига холасидан сўночи сўради Тоҳира. — Бола соғлом, аммо онаси... Мана бу дориларни олиб келиб беринглар. Ундан ўзим «кўз-қулқ» бўлиб тураман... Муниса ўн-ўн беш кун де-

ганда оёққа туриб кетди. Беморлар одатда, касаллик безовта қилганда шифохонага ошиқлашди-ю, дард сал чекиниши билан зерикиб, уйга қайтиш пайида бўлиб қоладилар. Бу ҳолат тугруқхонадаги аёлларга ҳам бегона эмас. Операциядан кейинги оғриқлар бироз пасайиб, ўзи мустақил юра бошлаган Муниса ҳам эри ва қайнонаси келиши билан уйга рўхсат олиб беришларини айтиб, ялинишга тушди.

— Жиян, келин зерикиб қолди, унга рўхсат олиб бермасанг бўлмайди, — яна Тоҳирага учради Азиза ая. — Аҳволи жуда яхши, бола ҳам бийойдек. Уйда унга ўзимиз яхшилаб қараймиз.

Тоҳира «Ҳозир бошлиқ билан гаплашай-чи» деганча ичкарига кириб кетди. Бироздан кейин чиқиб, холасини четроққа етаклади.

— Хола, ҳали Мунисанинг жароҳатлари яхши битмабди, — овозини пастлатганча Азиза аяга гал уқтиришга тушди у. — Аслида унга рўхсат йўқ экан. Аммо мен ялиниб туриб олганим учун «майли» дейишди. Операция қилган дўхтирга ва Наманган шаҳридан келган жароҳга юз минг сўмдан — икки юз минг сўм берсанглар, келинингизни олиб кетаверасиз...

Азиза ая бу гапни ташқарида кутиб турган қариндошларига айтган эди, Мунисанинг акаси 150 минг сўм пул олиб келди.

— Бори шу экан, — деди Азиза ая Тоҳирага пул солинган пакетни узатар экан, хи-жолатлик билан. — Кўрдинг-ку, келини соғайгунча ўғлим борбудини сарфлаб бўлди...

Тоҳира холасига бир қараб қўйди-ю, «қани, бошлиқ нима деркин», деганча ичкарига кириб кетди. Бироздан кейин чиқиб, бошини сарак-сарак қилди:

— Кўнмади. Икки юз минг олиб келишимса, рўхсат йўқ, деярли...

Чиндан ҳам, Тоҳира бўлим бошлиғи Замира Қосимовага учрашганда, у рад этган, 200 минг сўмсиз беморга уйига кетиш учун рўхсат бермаслигини айтганди.

— Майли, уйдагилар билан маслаҳатлашайлик бўлмаса...

Ҳабибулло ҚОБУЛОВ,
Наманган туман прокурори
Нилуфар НИЕЗОВА,
«Huquq»

Азиза ая нима дейишни билмай, ортига қайтди. Шу тобда у бир ой бадалида шифохонага гоҳ у дори, гоҳ бу дори ташиб, «чўнтагида шамол ўйнаётган» ўғлига нима дейишни билмас, бир амаллаб озроқ пул келтириб берган қудаларига ҳам бир нима дейишга тили лол эди.

Тоҳира эртаси кун эрталаб тугруқхона остонасида қўлда пул ушлаб турган Мунисанинг акаси Набихонни кўриб, севиниб кетди. Аммо бу ҳурсандчилиги узоққа чўзилмади. Пулни олиб, энди ўз хонаси томон юрган ҳам эди, уни фуқаро кийимидаги ҳуқуқни муҳофаза қилиш органи ходимлари тўхтатишди.

Суд бўлиб ўтди. Беморларга шифо улашишдек савоб ишини пулга сотишга ўрганиб қолган, бундан виждони ҳам қийналмайдиган Тоҳира Шоматова ва Замира Қосимова суд ҳукми билан жиноий жавобгарликка тортилдилар.

Эйтибор бераётган бўлсангиз, бугун юртдошларимизнинг «Тугруқхонадагиларнинг «ставка» фалон пул эмиш...», «Набирамни тугруқхонадан олиб чиқиб шунчун шунча пул сарфладим...», «Тугруқхонада операция учун шунча пул сўрашди...» каби нолишларига кўп бора гуво бўлаемиз. Бунинг асосий сабабчилари эса қўридаги каби нафс бандаларидир. Тўғри, уларнинг ишини ҳеч нима билан оқлаб бўлмайди. Аммо уларнинг «тегирмонига сув қўйиб», сўраган пулини «сўнончи», «қўл ҳақи» деб бериб кетаётганларнинг айби ҳам улардан кам эмас. Ҳатто улар сўралганидан ҳам кўпроқ пул тутқазинишмоқдаки, иймонидан кечиб, кўпроқ пул топиш илинжидаги «оқ халат» соҳиблари бундан баттар хаволаниб бормоқдалар. Бундан азият чекаётганлар эса додони кимга айтишни билмайди.

Ушбу жиноят тафсилоти нафсига қул шифокорлар ва уларнинг соясига таъзим қилаётганларга ибрат бўлиши лозим. Акс ҳолда, эртага ўша «қора курси»га ўзлари ўтириб қолиши ҳаққатдан йироқ эмас. Ахир бежизга айтилмайди: «Олмоқнинг бермоғи бор!»

Ноўрин рашк

Воҳид тақиқланган экинларни экиш, гиёҳвандлик воситасини кўп миқдорда қонунга хи-лоф равишда сотиш жиноятини содир қилгани учун 2007 йил 16 октябрда суд ҳукми билан 5 йилга озодликдан маҳрум қилинган эди. 2010 йилнинг апрель ойида жазонинг қолган қисми ахлоқ тузатиш ишига алмаштирилган, у жазони Явожин қишлоғидаги фермер ҳўжалиқларининг бирида ўтай бошлади.

Утган йилнинг ёзида Жиззах вилоятининг Галларол туманида яшовчи Зарифани ҳасмига олган Воҳид ниҳончи расмийлаштиришга шошилмади. Онаси эса ҳадемай қирқ ёшга қирадиган ўғли энди уйланиб, ҳаётини изга солишидан умидвор эди.

Воҳид анча рашкчи чикди, хотинини ҳаммадан қизганарди. Бора-бора аёлнинг ҳар бир ҳаракатидан хиёнатга далил излайдиган бўлди. Ҳатто қўшини қуриган шохни кесиш учун дарҳафта чиққанини ҳам «хотинимга имо қилмоқчи», дея ўзича талкин қилиб, қай-

нонасидан хабар олиб келаётган хотинига ташлангани ҳаммасидан ошиб тушди.

...Эрининг зугумларидан тоқати тоқ бўлган хотини Жиззахга — ота уйига кетиб қолди. Бу билан Воҳиднинг шўб-ҳалари тарқамди. Аксинча, у нафрат ўлдига ёна бошлади. Назарида кўчадан ўтган ҳам, қайтган ҳам уни кўрсатиб, «хотини фалончи билан юради», деяётгандек эди.

Мана ҳозир ҳам назарида у томон келаётган қишлоқдошлари Шавкат билан Жобир мазох қилишаётгандек туюлди. Жобирнинг қандайдир қўшиқчи хиргойи қилаётганини ҳам ўзича эгри тушунди. Зарда билан ҳовлисига қайтди. Уйга қирак экан, онаси қойиб бошлади:

— Келинни ноҳақ айбладинг, болам. Ахир хотин бўлиб келганига энди

Жамол БОБОЕВ,
Бухоро вилоят прокуратураси бўлим катта терговчиси
Меҳринисо ХУСАИНОВА,
журналист

бир-икки ой бўлди-ку. Унга тўхмат қилдинг. Бундай яхши хотинни қаердан топасан? Ўзинг ёмонсан, ўзинг...

— Э, она, сиз билмайсиз, ана, ҳозир Жобирлар ҳам шамма қилиб кетишди.

Воҳид ўзининг ҳақлигини исботлаш учун Жобирни излаб, кўчага қикди. Қараса, Жобир қўшини Шавкатнинг уйда дарвоза қуришда ёрдамлашаётган экан. Воҳид уни чақирди-да, олдига келган, «Юр, бир жойга бориб келамиз», деди ўзини вазмин туттишга уриниб.

Жобир унга эргашиб, бир-икки қадам ташлади-ю, кўнгли бир шумлик-

ни сезгандек тўхтади.

— Қаёққа?

— Онаминг олдига борамиз. Хотиним кимлар билан бўлганини айтиб, «даказат» қилсан.

— Ҳеч нарасдан хабарим йўқ. Хотининг билан нима ишим бор?

Аммо, Воҳид уни мажбуран судрай бошлади.

— Мен билан юрасан. Ҳозир ашула қилиб айтиб, мени мазох қилиб ўтдинг-ку!

Жобир қаршилиқ кўрсатаверганди, Воҳид қўйнидан пичоқ чиқариб, санчиб олди. Жобир ҳали нима бўлганини англамай туриб, иккинчи тил қўрагига қирди. У жон халатда шу атрофда яшовчи аммасининг уйига югурди. Дарвозахонадан аранг қирди-ю, хушидан кетди...

Воҳид шундагина оғир жиноят содир этганини тушунди. Аввал «Тез ёрдам»га қўнғорқ қилди. Сўнгра ўзи ички ишлар бўлимига бориб, қилмишини тан олди...

Пойтахтимизнинг Юнусобод туманида жойлашган Чинобод санаториясини юртошларимиз яхши биладилар ва беназир шифо маскани сифатида эътироф этадилар. Айниқса, соҳага қаратилаётган эътиборнинг самараси сифатида мазкур санаторий ҳам сўнгги йиллар ичида янада ободлашиб, ўз номига муносиб обод бир шифо масканига айланди. Ҳар йили минглаб ҳамюртларимиз бу ерда ўз соғлиқларини тиклаб, ҳорлиқ олишмоқда. Бироқ...

Санаториядаги сохтакорлик

"Чинобод санаторияси" ОАЖ бошқарув раиси лавозимида ишлаб келаётган Адилжон Мамаджановни кўпчилик ўзига яраша ҳурмат-эътиборли, етук шифокор сифатида биларди. Шу боис, салкам саккиз йилдан буён мазкур шифо масканига раҳбарлик қилиб келаётган эди. Бироқ, у ўзига билдирилган ишонччи оқлай олмади.

Бу "Чинобод санаторияси" ОАЖда ўтказилган молиявий-ҳўжалик фаолияти бўйича текширувда аён бўлиб қолди.

Текширишлар давомида аниқланишича, санатория бошқаруви раиси лавозимида ишлаб келаётган А.Мамаджанов мансаб мавқеини суистеъмол қилиш йўли билан, ўз ваколатларидан ғараз мақсадларда фойдаланишни кўзлаб, 2009 йилнинг 1 январидан 2011 йилнинг май ойига қадар санаторияга келган, тегишли тартибда рўйхатдан ўтмаган фуқароларга ҳам касаллик баёни бўйича муолажа дафтарчалари расмийлаштириб бераверган ва уларга санатория шифокорларидан тегишли муолажа олиб, тиббий хизмат-

А.ТЎХТАБОВ,

Мирзо Улугбек туман прокурори

лардан фойдаланишларига шароит яратиб берган. Шу тарихи 2009 йилда 218 нафар, 2010 йилда 438 нафар ва 2011 йилнинг май ойига қадар эса 2 нафар шахснинг дам олувчиларни рўйхатга олиш дафтаридида қайд этилмасдан тиббий муолажа олишларига шароит яратиб берган. Бунинг натижасида 196 млн. 698 минг 453 сўм миқдордаги маблағлар санатория кассасига кирим қилинган ва ушбу миқдордаги жамият мулки ўзлаштириш йўли билан талон-торож қилинган.

Суд мажлисида А.Мамаджанов ўз қилмишларини санаторияда ётиб даволаниш имконига эга бўлмаган беморларга бегараз ёрдам кўрсатиш, деб баҳолади. Аммо жамият манфаатига етказилган миллионлаб сўм зарарларни нима деб баҳолаш мумкин?

Жиноят ишлари бўйича Мирзо Улугбек туман судининг ҳукми билан А.Мамаджановга қонуний жазо белгиланди.

Безоридан барча безор

Асаббек болаликни ота тарбиясини кўрмай ўсла. Онаси уззу кун рўзгор тебратни илминжаа савдо-сотиқ билан шуғулланарди. Бора-бора Асаббек кўнгли тусуган билан билан машғул бўла бошлади. Унга ҳеч ким "бу ишинг нотўғри. Унаай қилма" демади. Йигит ёшида ўзини шер билди. Онаалик бўлганда ҳам эрлик ва оталик масъулиятини ҳис қилмади. Фишти қийишқ иморат ахирри бир кун келиб қулаганидек, оналиси бузилди, икки фарзанди бўлса-да, хотини билан ажрашди...

О.АТАКОВ,
Нурота туман прокурори

Яхшиларнинг ўз вақтида кўрсатган ёрдамлари ва шифокорларнинг сый-ҳаракатлари туфайли Орифнинг ҳаёти сақлаб қолинди.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 24-моддасига кўра, яшаш ҳуқуқи ҳар бир инсоннинг узвий ҳуқуқи бўлиб, унинг ҳаётига суиқасд қилиш эса энг оғир жиноят ҳисобланади.

Безоридан, дилдордан ҳамма безор. Агар бебошликни одат қилган Асаббекда озгина диёнат, иймон бўлганида, шундай муқаддас жойни жанжал уясига айлантирмасди. Навқирон 30 ёшида, умрининг 15 йилни темир қилиш эса энг оғир жиноят ҳисобланади.

Инсоннинг бу омонат — ўткнчи дунёда ҳар доим ҳам яхшилик уруғини экиб яшашга нима ҳам етсин!

улар розилик беришмади. Бундан жамли чиққан Асаббек Акрам билан унинг поччаси Орифни ҳақорат қила бошлади. Кейин бўлса, қўлидаги пичоқ билан "Сени ўлдираман" деганча Акрамга ташланди. Акрам бир амаллаб унинг қўлидан қочишга улгурди. Асаббек энди Орифга ҳамла қилди ва санокли дақиқаларда унинг бўйнига пичоқ ура бошлади... Ориф ҳушидан кетди, йиқилди. Бу пайтда атрофдаги одамлар зиёратгоҳ кириш дарвозаси олдида турган автомашинада уни касалхонага олиб боришди. Воқеа жойига етиб келган милиция ходимлари "шердай кутурган" Асаббекни туман ИИБга олиб кетишди.

Одам савдосининг қурбонига айланган гўдаклар

Мамлакатимизда болаларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш давлат сисъати ааражасидаги муҳим масаладир. Бунга асосий эътибор боланинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини таъминлаш, унинг ҳаётини, шаъни ва қадр-қимматини, соғлигини муҳофаза қилишга қаратилган.

Бахтиёр ҲОШИМОВ,
СВОЖЖДЛҚК Департаменти маъбуот гуруҳи бош инспектори

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, "Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги Қонун ва бошқа қонун ҳужжатларида бола ҳуқуқлари давлат томонидан кафолатланиши, никоҳда ва никоҳсиз туғилган болалар тенг ҳамда боланинг барча шакллардаги камситишлардан ҳимоя қилинишини таъминлаш учун зарур чоралар кўрилиши, бола ҳуқуқлари чеklangиши мумкин эмаслиги қатъий белгиланган. Жумладан, Конституциянинг 65-моддасида "Фарзандлар ота-оналарининг насл-насабидан ва фуқаролик ҳолатидан қатъий назар, қонун олдида тенгдирлар. Аналик ва болалик давлат томонидан муҳофаза қилинади", деб белгиланган.

Ҳар бир боланинг яшаш ҳуқуқи унинг ҳаёти билан боғлиқ узвий ҳуқуқидир. Бола ҳаётига суиқасд қилиш, уни эксплуатация қилиш ёки сотиш оғир жиноят ҳисобланади. Албатта, қонун ҳар бир боланинг шаъни ва қадр-қимматига қилинган тажовузлардан, унинг шахсий ҳаётига гайриқонуний аралашувлардан, жисмоний, руҳий ва жинсий зўравонликдан, қийноққа солишлардан ёки шафқатсиз, кўпол ёхуд инсон қадр-қимматини камситувчи бошқа шаклдаги муомалалардан ҳимоя қилади.

Шунга қарамасдан, айрим ҳолик кимсалар фарзандни дунёга келтиради-ю, аммо уни парвариш қилиш, орзу-умидлар билан вояга етказишни истамасдан сотиб юбориш ҳолатларининг учраб туриши афсусланарли, албатта. Мисол тариқасида келтирадиган бўлсак, Фарҳод Солиев ва унинг турмуш ўртоғи Холида Ербековалар (исм-фамилиялар ўзгартирилган) пойтахтга ишлаш учун олис вилоятдан келиб, маълум вақт бирга яшаган. Фарҳод шаҳарда бирор жўяли иш топа олмади ва Холида билан моддий қийинчиликни бошдан кечира бошлади, унинг устига Холида ҳомиладор бўлиб қолган эди. Фарҳоднинг нима қилишни билмай боши қотади. Шунда қўшниларидан бири Илҳом Суяров ва унинг турмуш ўртоғи Елизавета Моськалюклар анчадан буён қиз

фарзанд асраб олиш истагида юрганини эшитиб қолади. Фарҳодда туғилажак фарзандини унга сотиш фикри туғилди ва бу ҳақда оғиз солди. Елизавета агар фарзанд қиз бола бўлса, асраб олишини ва бунинг учун уни яхшигина мукофотлашини ҳам айтиди. Холида ҳам Фарҳоднинг қистови билан фарзандининг жинсини аниқлаш учун поликлиникага жўнади. Натижа ҳам кутилганидек бўлди. Тез орада Холида фарзандли бўлди ва... ота-она қабиҳ ишга қўл уриб, чакалогини 1,5 млн. сўмга сотиб юборишди.

СВОЖЖДЛҚК Департаментининг тезкор ходимлари томонидан олиб борилган тадбирлар натижасида уларнинг қилмиши фож этилди.

Суд ҳукми билан Фарҳод ва Холидаларга қонуний жазо белгиланди.

Яна бир ҳолатда эса ўзи туғруқхонада шифокор бўла туриб, қасамини бузиб, шу турдаги жиноятни содир этгани кишини ажаблантиради.

Департаментнинг Олмазор туман бўлими ходимлари томонидан ўтказилган тадбирда пойтахтдаги туғруқхоналарда ишлаган Ф.Раҳимидинова, М.Турдиева, И.Хотамова, Ш.Хусанова ва К.Муртазоева (исм-фамилиялар ўзгартирилган) каби ходималар уюшган гуруҳ бўлиб, гўдакларни бола шахсларга сотиш каби мудҳиш жиноят содир этганликлари аниқланди. Жумладан, Ф.Раҳимидинова Тошкент шаҳридаги 3-сонли туғруқ комплекси гинекология бўлимида ҳамшира бўлиб ишлаб келиб, бир аёлга туғруқхонада туғилган гўдакни 2000 АҚШ доллари эвазига сотиб юборган. Бу каби қилмиш ушбу комплексда ҳуқуқий масалалар билан шуғулланувчи, қонунни бошқалардан кўра кўпроқ тушунувчи ҳуқуқшунос К.Муртазоевани ҳам четлаб ўтмади. У ҳам ўз нафсининг қуллага айлиниб, "касбдош"лари билан ҳамтовроқлик қилиб, бир аёлга ўғил гўдакни 1,5 млн. сўмга пуллашни афзал кўрди.

Суд томонидан ушбу кимсаларга ҳукм ўқилиб, жазо тайинланди.

Тамагир директор

Фахриддин ОСТОНОВ,
СВОЖЖДЛҚК Департаментининг
Тошкент шаҳар бошқармаси катта
суриштирувчиси

Инсоннинг қимлигини билмоқчи бўлсанг, мансаб бериб кўр, деган нақд тўғри айтилган экан. Бунинг Маданият ва спорт ишлари вазирлиги қошидаги "Шарқ тароналари" Халқаро мусиқа фестивали дирекцияси ижрочи директори лавозимида ишлаб келаётган Музаффар Соҳибжоновнинг қилмиши инсомага ҳам кўриб чиқишимиз мумкин. Бундай дейишимиз учун сабаб етарли.

Маълумки, бугунги кунга келиб ҳар қандай байрам тадбири ўзига хос декорация, ёритиш ускуналарисиз кўнгилдагидек ўтмайди. Байрам ёки концерт дастурини жозибадор ўтказиш учун унинг мазмун-мақсадида келиб чиқиб безатиш ва ёритиш ускуналарини ўрнатиш талаб этилади. Шу маънода, навбатдаги концерт дастурига тийёр-гарлик кўраётган пайтда фуқаро С.Раҳматов кутилмаган муаммага дуч келади.

Гап шундаки, Регистрон майдонида ўтказилиши кўзда тутилган мазкур концерт дастури учун безақ бериш ва ёритиш ускуналарини ўрнатишга шахсан И.Соҳибжоновнинг розилигини олиш кераклиги боис, тегишли тартибда М.Соҳибжоновга шу масалада мурожаат қилади. Аммо М.Соҳибжонов очикдан-очик тамагирлик йўлини тутди. Яъни, ушбу фаолият учун у 3000 АҚШ доллари миқдорда пора талаб қилади.

Турган гапки, масъул мансабдор шахснинг ўз хизмат мавқеини суистеъмол қилган ҳолда бундай йўл тутуши фуқаро С.Раҳматовнинг ариза билан ҳуқуқ-тартибот органига мурожаат қилишга сабаб бўлган.

С.Раҳматовнинг аризаси юзасидан ўтказилган тезкор тадбир давомида "Шарқ тароналари" Халқаро мусиқа фестивали дирекцияси ижрочи директори М.Соҳибжонов ҳайдовчиси Б.Алиматов орқали С.Раҳматовдан талаб қилинган 3000 АҚШ долларини пора тариқасида олган вақтида Департаментнинг Тошкент шаҳар бошқармаси тезкор ходимлари томонидан ашёвий далиллар билан ушланди.

Нима ҳам дейиш мумкин, унга ишониб топширилган вазифани масъулият эмас, мўмай даромад манбаи деб билувчилар бор экан, тамагирлик жиноятлари ҳам учраб туради. Жиноятга эса жазо муқаррардир.

«Асака» банк — тадбиркорларнинг ишончли ҳамкори

«Асака» банк Бухоро вилоят филиали ўз фаолиятининг дастлабки кунларидан бошлаб асосий эътиборни кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларига, корпоратив мижозларга ҳамда аҳолига тезкор ва юқори сифатли банк хизматларини кўрсатишга қаратиб келмоқда. Филиал универсал кредит ташкилоти ҳисобланиб, мижозларга уларнинг фаолият турлари ва бизнес қўламларига алоҳида эътибор берган ҳолда хизмат кўрсатмоқда.

Банк филиали ўз ваколатлари доирасида мижозларга барча турдаги банк хизматларини, жумладан, ҳисоб-касса хизматлари, аҳоли бўш пул маблағларини омонатларга жалб этиш, миллий ва хорижий валютада кредитлар ажратиш, лизинг амалиётлари каби хизматларни кўрсатиб келмоқда. Аҳолидан ва юридик шахслардан жалб этилган маблағларни иқтисодиётнинг реал секторига самарали равишда йўналтириб, бу маблағларни омонатчилар, мижозлар ва акциядорларнинг манфаатларига мос равишда қўлайитириб бормоқда.

Банк филиали Бухоро вилояти тижорат банклари ичида етакчи ўринга эга бўлган ҳамда юргимиз равнақиға ўзини камарбаста деб билган муассасалардан бидир. Мазлумот ўрнида айтиб ўтиш жоизки, ҳозирги кунда филиал таркибида 7 та мини банк ва 121 та жамғарма ва махсус кассалар фаолият кўрсатмоқда. Ижтимоий-иқтисодий тармоқларга банк хизматларини кўрсатиш тезкорлиги ва сифатини янада яхшилаш, ислохотлар ривожига самарали улуш қўшиш, «Мижоз банк учун эмас, банк мижоз учун» тамойилига устувор аҳамият қаратиш мазкур молия муассасаси фаолиятининг асосий мезонига айланган. Ҳозирги кунда банк филиали томонидан 37,9 минг нафардан зиёд мижозларга барча турдаги банк хизматлари кўрсатиб келинмоқда.

Филиал томонидан хўжалик, корхона ва ташкилотларнинг ўзаро ҳисоб-китобларини тезлаштириш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш, корхона ва ташкилотларнинг молиявий аҳолини яхшилаш борасида ҳукуматимиз томонидан чиқарилган қарор ва фармонларнинг бажарилишини таъминлаш борасида изчил ишлар олиб боришмоқда.

2012 йилнинг 1 май ҳолатига кўра, банк филиал кредит қўйилмалари ҳажми 51,2 миллиард сўмни ташкил қилди ва ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 20,8 фоизга ўсди.

Мамлакатимизда янги мулкдорлар синфи жадал шаклланаётган, кичик ва хусусий корхоналар, тадбиркорлик билан шуғулланувчи юридик ва jisмоний шахслар юзага келаётганлигининг гувоҳи бўлиб турибмиз. Уларнинг ривожланишига тўққинчи қилаётган энг асосий муаммолардан бири, ишлаб чиқаришни ташкил этиш учун бошланғич капитални, яъни дастлабки молиявий сармоянинг етарли

Мамлакатимиз молия муассасалари фаолиятини қўллаб-қувватлашга қаратилган қатор чора-тадбирлар амалга ўз самараларини бермоқда. Жумладан, «Асака» давлат-акциядорлик тижорат банки Бухоро вилоят филиали яратилган имкониятлардан унумли фойдаланиб, мижозлар ишончини қозониш, хизмат турлари ва сифатини янада оширган ҳолда мижозлар ва аҳолига янги-янги хизмат турларини тақдим этмоқда. Асосий мақсади — мамлакатимизда олиб борилаётган ислохотларга фаол иштирок этган ҳолда халқимизнинг турмуш фаровонлигини юксалтириш йўлидаги эзгу ишларга муносиб ҳисса қўшишир.

эмаслигидир. 2012 йил 1 май ҳолатига Банк филиали томонидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришга 16,3 миллиард сўм миқдорда кредит маблағлари ажратилди. Бунинг натижасида 90 га яқин янги иш ўринлари яратилди.

— Бухоро вилоят Олот туманида ишлаб чиқариш фаолиятини ривожлантириш мақсадида кредит олиш учун «Асака» банк Бухоро вилоят филиалига мурожаат этдик, — дейди «Magnat Risq Baraka Servis» МЧЖ раҳбари Умид Турдиматов. — Банк ходимлари бизнинг сўровимизни қисқа муддатда қўриб чиқиб, ҳал этиб бердилар. Лойиҳанинг амалга оширилиши натижасида 90 та янги ишчи ўринлари яратилди. Ҳозирда ишлаб чиқариш фаолияти амалга оширилиб келинмоқда. Биз «Асака» банк хизматларидан миннатдоримиз ва уларнинг ишларида омадлар тилаймиз.

— Мамлакатимизда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликка алоҳида эътибор берилиб, зарур шарт-шароитлар яратилганлиги биз тадбиркор ва ишбилармонлар учун катта имкониятлар яратмоқда, — дейди «Ширмой Нон» МЧЖ раҳбари Мавжуда Остонава. — Банкларнинг кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни қўллаб-қувватлашлари биз учун айни мудида бўлмоқда. Бизнинг корхонамиз ҳам бу имкониятлардан унумли фойдаланмоқда. Муҳтарам Президентимизнинг 2009 йил 26 январдаги «Озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва ички бозорни тўлдирish юзасидан қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Қароридан келиб чиқиб Бухоро вилоят аҳолисини нон ва нон маҳсулотлари билан таъминлаш мақсадида хорижда ишлаб чиқарилган замонавий, жаҳон стандартларига тўла жавоб берадиган нон ва нон маҳсулотлари ишлаб чиқариш ускуналарини сотиб олишни режалаштириш ва режимида амалга ошириш мақсадида республикамизда етакчи банклардан бири бўлган «Асака» банкнинг Бухоро вилоят филиалига мурожаат этдик. Банк жамоаси бизнинг кредитга бўлган талабимизни тезликда қўриб чиқиб, ижобий ҳал этди. Банк кредити ҳисобида нон ва нон маҳсулотлари ишлаб чиқариш ускуналари келтирилди ва ўрнатилди. Бу эса бизга Бухоро вилоят аҳолисига, уларнинг талаби асосида барча турдаги нон маҳсулотларини ишлаб чиқаришга кенг имкониятлар яратди. Мазкур лойиҳани амалга ошириш натижасида жамиятимизда 8 та янги ишчи ўрни яратилди. Корхонамиз фаолиятини ривожланишида «Асака» банкнинг ҳиссаси катта бўлмоқда. Банк ходимларининг мижозларга бўлган самимий муносабатларидан миннатдоримиз. Бундан кейин ҳам биз «Асака» банк билан ҳамкорликда эзгу ва хайрли ишларга муносиб ҳисса қўшишни ният қилганмиз.

«Асака» банк Бухоро вилоят филиали томонидан Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва ички бозорни тўлдирish юзасидан қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги 2009 йил 26 январдаги Қарорига асосан 1,1 миллиард сўмдан зиёд миқдорда кредит маблағлари ажратилди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2004 йил 25 майдаги «Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси фаолиятини қўллаб-қувватлаш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармонида асосан филиал томонидан тадбиркор аёлларга иш фаолиятини ривожлантириш мақсадида 700 миллион сўм миқдорда кредит маблағлари ажратилди.

Умуман олганда, «Асака» банк Бухоро вилоят филиали томонидан барча тоифадаги мижозларга, шу жумладан, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларига ҳар томонлама қўлайликлар яратиш сиёсати муҳим устувор вазифалардан саналади. «Асака» банк Бухоро вилоят филиали жамоаси мазкур ушбу ривож иқтисодий муваффақиятлар учун асосий омиллардан бири эканини яхши англаган ҳолда фаолиятини йўлга қўйган. Иштироблаги тараққиётни белгилаб олишда масалани шу томонни назардан қочирмаслик жуда муҳимдир.

Филиал ресурс базасини кенгайтириш, жалб этилган пул маблағларини асосан иқтисодиётнинг реал секторига фаолият кўрсатаётган, ишлаб чиқаришни модернизация қилишга ва янги технологияларни сотиб олишга йўналтирилган лойиҳаларни молиялаштиришга сарфлар қилиш мақсадида аҳоли ва хўжалик юртувчи субъектларнинг бўш пул маблағларини узоқ муддатли депозитларга жалб этишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Жорий йилда 7 турдаги янги омонатлар жорий этилган бўлиб, ҳозирда аҳолига 74 турдаги миллий ва хорижий валютадаги омонатлар таклиф этилмоқда. 2012 йил 1 май ҳолатига аҳоли омонатлари қолдиги 20,3 млрд. сўмни ташкил қилди ва ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 46 фоизга ўсди.

Банк айланмасига бўш пул маблағларини жалб этишни янада ошириб бориш мақсадида ҳозирги вақтда «Асака» банк Бухоро вилоят филиали томонидан янги банк хизматларини жорий этиш, шу жумладан, пластик карталар орқали ҳисоб-китоб тизимини ривожлантириш, савдо нуқталарига савдо терминаллари ўрнатишни кенгайтириш бўйича амалий ишлар олиб боришмоқда. Филиал томонидан 43 минг дона сўм пластик карталари муомалага чиқарилди.

«Асака» банк Бухоро вилоят филиали сўм пластик карточаларни муомалага чиқаришни бошлагандан буён корхона ва ташкилотлар билан иш ҳақи лойиҳала-

рини жорий этиш бўйича фаол ишларни амалга оширмоқда. Ҳозирги кунга келиб, банк томонидан жами 241 та корхона ва ташкилотларда иш ҳақи лойиҳалари жорий этилган бўлиб, 37 минг нафардан зиёд ишчи ва хизматчиларга иш ҳақи ва унга тенглаштирилган тўловлар пластик карточалар орқали амалга оширилмоқда. Бу эса Бухоро вилоятида истиқомат қилувчи аҳолининг «Асака» банк пластик карточаларига бўлган ишончи янада ортаётганлигидан далолат бермоқда.

Шу билан биргаликда, кўп хизмат сарфларига чиқадиган тадбиркорлар, фирма ва корхоналар раҳбарларига банк хизматларидан фойдаланишда янада қўлайликлар яратиш мақсадида банк томонидан корпоратив пластик карталар жорий этилган бўлиб, ушбу хизматдан ҳозирги кунда 250 та банк мижозлари фойдаланмоқда.

«Асака» банк Бухоро вилоят филиали томонидан бутунги кунга қадар Бухоро вилоят ҳудудига фаолият кўрсатаётган мижозларга жами 499 та ҳисоб-китоб терминаллари ўрнатилди. Бундан ташқари, филиал томонидан мижозларга берилган савдо терминалларининг қўлайлик тарафларидан бири бу фаолият жойидан узоқлашмаган ҳолда телефон тармоғи орқали инкасация қилиш, яъни савдо тушумларини банкгаги ҳисоб рақамига тўғридан-тўғри тушириш имконини беради. Бу эса мижозларга вақтдан тежаш имкониятларини яратмоқда.

Бундан ташқари, аҳолига янада хизмат кўрсатиш сифат даражасини оширишда филиалга қарашли бўлган мини-банк ва касса шохобчаларида ҳисоб-китоб терминаллари ўрнатилди. Ушбу мини-банк ва касса шохобчалари аҳоли гавжум жойларда жойлашган бўлиб, пластик карточалар орқали барча турдаги тўловларни амалга ошириш имконини бермоқда.

Пластик карточалар орқали амалга оширилаётган нақд пулсиз ҳисоб-китоблар ҳажми ҳам кенгаймоқда. 2012 йил 1 май ҳолатига савдо айланмалари миқдори 10,2 млрд. сўмни ташкил қилди ва ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 2,0 млрд. сўмга ўсди.

«Асака» банк Бухоро вилоят филиали «Мустаҳкам оила йили» да мижозларга юқори сифатли банк хизматларини кўрсатиш, иқтисодиётнинг реал сектори корхоналарини молиявий қўллаб-қувватлаш, маҳаллий ҳошмадан импорт ўрни босувчи ва экспортбоп маҳсулотлар ишлаб чиқариш ва хизматлар кўрсатишга мўлжалланган кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари лойиҳаларини, шу жумладан, оилавий бизнесни ривожлантириш бўйича лойиҳаларни молиялаштириш бўйича фаол ишлар олиб боришни мақсад қилган.

Банк Аxbорот хизмати

«XORAZM KO'CHMAS MULK SAVDO SERVIS» МЧЖ

нархлар ошиб бориши тартибида ўтказиладиган очиқ аукцион савдосига таклиф этади!

«Xorazm ko'chmas mulk savdo servis» МЧЖ савдолар залида навбатдаги очиқ аукцион савдосига Хоразм вилоят Хўжалик судининг 2012 йил 5 апрелдаги 22-1205/267-сонли ҳал қилув қарори билан банкрот, деб эътироф этилган, «Вилоятжамоақурилиш» ширкатлар уюшмаси кредиторларининг 2012 йил 25 майдаги 1-сонли йиғилиши баённомаси қарорига асосан, Хоразм вилояти, Урганч шаҳри, «Турлан» кўчаси, 40-уйда жойлашган ширкатлар уюшмаси мол-мулкларни мулкий мажмуа сифатида қўйилмоқда:

Бошланғич баҳоси — 587 251 000 сўм.

Очиқ аукцион савдоси 2012 йил 3 июль куни соат 11:00 да ўтказилади.

Аукцион савдоси ўтказиладиган манзил: Хоразм вилояти, Урганч шаҳри, «Шерозий» кўчаси, 12-уй.

Ушбу мол-мулклар 2012 йил 3 июлдаги очиқ аукцион савдосида сотилмай қолган тақдирда, такрорий аукцион савдолари 2012 йил 5, 10 июль кунлари бўлиб ўтишини олдидан маълум қиламиз.

Ушбу савдода қатнашиш истагида бўлган харидорлар закалат шартномасини тузиб, «Xorazm ko'chmas mulk savdo servis» МЧЖ ҳисоб рақамига

10 фоиз гаров пули тўлаган ҳолда ариза бериб рўйхатдан ўтишлари шарт. Аризаларни қабул қилиш савдо бошланишидан бир кун олдин соат 17:00да тўхтатилади. Ҳисоб рақами: 20208000804935791001 АТИБ «Ипотека банк» Тинчлик филиали МФО: 00580, СТИР: 302101924.

Савдо фолибига савдо кунидан бошлаб 5 (беш) кун муддат ичида олди-сотди шартномасини имзолаш юклатилади.

Телефон: +99862-511-88-88, 226-88-87.

Лицензия RR-0054

Кураш бўйича VI халқаро турнир

Жаҳоннинг алллари

Қарши шаҳрида беллашдилар

Норбўта ҲОЗИЕВ,
«Huquq»

Бразилия, Буюк Британия, Греция, Грузия, Жанубий Корея, Исроил, Конго, Марокаш, Польша, Туркия, Украина, Эрон, Франция, Ҳиндистон сингари жаҳоннинг 23 та давлатидан ташриф буюрган энг донгдор полвонлар ушбу ўйингоҳда Соҳибқирон бобомиз Амир Темури хотирасига бағишлаб ўтказилган кураш бўйича Ўзбекистон Республикаси Президенти соврини учун VI халқаро турнирда ўз маҳоратларини намойиш этдилар.

Куннинг аввалида мусобақага ташриф буюрган меҳмонлар ва ОАВ ходимлари учун Қашқадарё бошқоғли дон экинлари селекцияси ва уруғчилиги илмий-тадқиқот институтида "Амир Темурининг жаҳон тараққиётига қўшган ҳиссаси" мавзусида илмий-амалий конференция ташкил этилди.

— Юртингизга бир неча марта келганман, — дейди Франция кураш федерацияси президенти Бернанд Кабос. — Қарши шаҳрида эса биринчи бор бўлишим. Ушбу нуфузли турнирнинг Амир Темури тугилиб вояга етган воҳада ўтказилиши бизда катта таассурот қолдиради. Биз ҳар йили Ўзбекистон Республикаси Президенти соврини учун ўтказилаётган кураш мусобақаларида иштирок этиб келяпмиз. Албатта, кураш спорт турининг янада ривожланиши учун бу каби халқаро миқёсдаги мусобақаларнинг аҳамияти катта.

Мазкур нуфузли турнири вилоят ҳокими Турбожон Жўраев кириш сўзи билан очиб, полвонларга муваффақият тилади. Давлатимиз мадҳияси янграб, мусобақа байроғи кўтарилди.

Аънаға кўра, беллашувни ёш ва фахрий полвонлар бошлаб беришди. Бири 70, иккинчиси 75 ёшни қарши олган Рашид полвон Жўрақулов ҳамда Абдурашид полвон Мирзаев узаро бел олишди. Кекса бўлишига қарамай ёш йигитлардек чаққон ҳаракат қилаётган полвонлар томошабинлар олқишларига сазовор бўлишди. Шунинг ўзи ҳам юртимизда етти ёшдан етмиш ёшгача кураш билан шуғулланувчилар кўплаб топилишини кўрсатиб турибди.

Асосий баҳслар юқори вазндаги полвонлар ўртасида мутлақ вазн тоифасида ўтказилди. Гиламга Ҳиндистонлик полвон Рахеш Кумар ҳамда ҳамюртимиз Бобир Омонов тақлиф қилинди. Мазкур баҳсда ўзбек полвонининг қўли баянда келди. Мурсосиз кечган беллашуларда чорак финалга грециялик полвон Илиадис Василеос, ҳамюртимиз Ширин Шарипов, Самижон Убайдуллаев, Уткир Салямов, Шерали Жўраев, Илҳом Жўраев, франциялик полвон Пин Адриен, исроиллик полвон Григор Руделсонлар этиб келишди.

Ҳахжонли дақиқалар... Ўйингоҳда йилгилган барча мухлисни ярим финалга ким

чиқиши қизиқтирарди. Чорак финал баҳсини ҳамюртимиз Ширин Шарипов ва грециялик полвон Илиадис Василеос бошлаб берди. Ҳамюртимиз тажриба ва маҳоратда кучли эканлигини кўрсатиб, ярим финалга йўл олди. Икки карра жаҳон чемпиони Шерали Жўраев ҳамда меҳмон спортчи, франциялик Пин Адриен ўртасида кечган баҳс мурсосиз бўлди. Ҳар икки спортчи галаба учун астойдил курашди. Бирок франциялик полвон маҳоратлигини исботлаб, галаба қозонди. Самижон Убайдуллаев ҳамда Уткир Салямов беллашуви Убайдуллаевнинг галабаси, Илҳом Жўраев ҳамда исроиллик полвон Григор Руделсон баҳси ҳамюртимиз галабаси билан якунланди.

Ярим финал иштирокчилари ҳам маълум бўлди. Самижон Убайдуллаев ҳамда Ширин Шарипов даврага чиқишди. Рақибига имкон бермаслик, ғиромлик қилмаслик курашнинг асосий қоидаси саналади. Убайдуллаев рақибини бири-ики бор ўзига тортиб кўрди. Йикитишга чоғланган ҳаракатига "чала" баҳоси берилди. Финал йўлланмаси учун кечган мазкур баҳс Убайдуллаевнинг галабаси билан якунланди. Кейинги жуфтлик ҳам маълум эди. Франциялик полвон билан бел олишган Илҳом Жўраевнинг бироз толиқгани панд бердими, Пин Адриен финалга йўл олди.

Финал. Даврада ҳамюртимиз номи эълон қилиниши билан ўйингоҳни мухлислар ҳайқириги тутиб кетди. Ҳал қилувчи баҳсда Самижон полвон Убайдуллаевнинг қўли баянда келди. Турнир ғолиблиги ва бош соврин — 10 000 АҚШ доллари ҳамюртимизга насиб этди.

Ғолибга мукофотни Халқаро Кураш федерацияси Президенти Комил Юсупов ва вилоят ҳокими Турбожон Жўраев топширишди.

— Аввало, мазкур турнирни юқори савияда ташкил этган ташкилотчиларга ўз миннатдорчилигини билдирман. Биламанки, Қашқадарёда ҳам, бизнинг Сурухондарёда ҳам кураш энг оммалашган спорт тури ҳисобланади. Менинг бу галабам юртининг, халқимнинг галабасидир, — дейди Самижон Убайдуллаев ҳаяжонини яшира олмай.

— Илгари дзудо спорти билан шуғулланганман, — дейди франциялик полвон Пин Адриен. — Мураббийим курашга бўлган қизиқишини орттирди ва бу спорт мен учун янгилик бўлди. Мазкур мусобақага яхши тайёргарлик кўргандим. Айтишнинг кераки, бугун гиламга чиққан барча спортчилар катта маҳоратга эга экан. Бу сафар иккинчи ўрин насиб этди. Албатта, кейинги мусобақаларда галаба қозонишга ҳаракат қиламан.

Яна бир нуфузли турнир якунланди. Энг муҳими, спортнинг тинчлик элчиси эканлиги яна бир карра ўз тасдиғини топди.

Хорижнинг машҳур ҳуқуқшунослари

(Давоми. Боши ўтган сонда)

Иван АНДРЕЕВСКИЙ — гимназияни тугатган, Санкт-Петербург университетининг ҳуқуқшунослик факультетини ҳам

тамомлаган. 1854 йилда магистрлик диссертациясини ёқлаб, 1864 йилда эса "Зодагонлар, ҳарбийлар ва губернаторлик ҳуқуқи" мавзусида докторлик диссертациясини ёқлаган. 1885 йилда И.Андреевский Археология институтининг ректори лавозимига тайинланди, "Архивлар илми" кафедрасига ҳам мудирлик қилган. Институтда ишлаган даврида бир қанча қўлланма ва рисоалар тайёрлаб, 1890-1891 йиллар мобайнида "Юридик энциклопедик луғат"нинг чоп этилишига раҳбарлик қилган. Унинг раҳбарлигида луғатнинг 6 томи чоп этилган эди.

Гуго ГРОЦИЙ — 1583 йилда Голландиянинг қадимги Делфт шаҳрида зиёлилар оиласида дунёга келган. 11 ёшидан адабий ва фалсафа филларини ўрганиши бошланган болакайга 15 ёшида кирол Генрих IV "Голландиялик мўъжиза", дея тахаллус қўйган экан. 1599 йилда Орлеан университети томонидан докторлик унвонини билан тақдирланди. 1607-1613 йиллар мобайнида Голландия, Янги Зеландиянинг бош газначи лавозимларида ишлаб, нафақа ёшида Роттердамда яшаган. Г.Гроций бир қанча диний, ҳуқуқий билмиларга доир китоблар ва рисоалар муаллифи. 1775 йилдаёқ унинг асарлари голланд, француз, немис, лотин, инглиз ва испан тилларига таржима қилинган эди.

Николай Степанович ТАГАНЦЕВ — 1859 йилда Пензадаги гимназияда таҳсил олиб, 1862 йилда Петербург университетининг ҳуқуқшунослик факультетини тамомлаган. Университетда ўқишни тугатган, 1867-1882 йиллар мобайнида жиноят ҳуқуқи кафедрасида иш бошлади. Қишки саройда подшоҳ Александр II нинг ўғли князь Сергей Александровичга ҳам давлат ҳуқуқи бўйича сабоқ берган. 1867 йилда Николай Таганцев магистрлик, 1870 йилда эса докторлик диссертациясини муваффақиятли ёқлайди. 1881 йилдан Н.С.Таганцев Адлия вазирлигида, ҳукумат аъзоси, сенатор, 1906 йилда эса Ҳукумат кенгаши аъзоси лавозимларида ишлаган. 1877-1878 йилларда у ўлим ҳазосини бекор қилиш ғоясини илгари сурган эди. У бир қанча қонун лойиҳаларини тайёрлашда ва ғоя қиритишда иштирок этган.

Гули ҲОЖИБОЕВА тайёрлади

Мустақиллик йилларида мамлакатимизда азалий қадриятларимизни тиклаш ва уларни жаҳонга танитишдек эзгу мақсад йўлидаги саъй-ҳаракатлар натижасида миллий спорт тури — кураш кенг оммалашди. Хусусан, дастлаб Шаҳрисабз шаҳрида Амир Темури, Термиз шаҳрида Ал-Ҳаким ат-Термизий хотирасига бағишланган халқаро турнирлар ташкил этилиши ва бу мусобақалар аънағана айланди. 1992-1998 йилларда эса Жанубий Корея, Канада, Япония, Ҳиндистон, АҚШ ва Россия каби давлатларда бўлиб ўтган йирик спорт анжуманларида ўзбек кураши намойиш этилди.

Натижада жаҳон ҳамжамияти 1998 йил 6 сентябрда ўзбек курашини халқаро спорт тури сифатида расман тан олди ва Осиё, Европа ҳамда Америка қитъасининг 28 та давлати вакиллари иштирокида ўтказилган таъсис конгрессида Кураш халқаро ассоциацияси (КХА)га асос солинди.

Айни пайтда ассоциацияга 100дан зиёд давлат аъзо ҳисобланади. КХАнинг саъй-ҳаракати билан кураш бўйича жаҳон чемпионатлари ва халқаро турнирлар юқори савияда ташкил этилмоқда.

2011 йилнинг июлида Япониянинг Токио шаҳрида Осиё олимпия кенгашининг навбатдаги Бош ассамблеяси бўлиб ўтди. Унда 2013 йилда Жанубий Кореянинг Инчхон шаҳридаги ёпиқ иншоотларда ўтказиладиган жанговар яққуларлар бўйича IV Осиё ўйинлари дастури муҳокама қилинди. Қувонарлиси, Осиё Олимпия кенгаши қарорига кўра, кураш IV Осиё ўйинлари дастурига расман киритилди. Қайд этилишича, мазкур нуфузли турнирда эркаклар ва аёллар ўртасида ўн тўрт вазн тоифасида беллашулар ўтказилди. Бу, албатта, курашнинг халқаро миқёсда обрўси янада юксалиб бораётганига ёрқин бир далилдир.

Ўтган шанба кунини Қарши шаҳридаги "Насаф" ўйингоҳи минглаб кураш илосмандлари билан лик тўлди. Шу кун юртимиз полвонларидан ташқари, Ангола,

ЭЪЛОН * ЭЪЛОН

Тошкент шаҳар Ички ишлар Бош бошқармаси Тергов бошқармаси тизимларида бўш бўлган терговчи лавозимларига танлов ЭЪЛОН қилади

Танловда олий-ҳуқуқшунос дипломига эга бўлган, мударрилик ёки сафарбарлик қақриув резервида ҳарбий хизматни ўтаган, шунингдек, олий ўқув юртинининг ҳарбий кафедраси курсларини тамомлаб, офицерлар захирасига киритилган, бўйи 170 см. дан кам бўлмаган, жисмонан соғлом, руҳан тетик, Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятининг Қибрай, Зангиота туманларида доимий истиқомат қилувчи, 30 ёшгача бўлган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари иштирок этишлари мумкин.

Мурожаат учун телефонлар: 236-75-79, 333-30-76, 426-39-87

Ўтганларнинг охирати обод бўлсин

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси жамоаси ва Фахрийларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш жамоатчилиги Маркази ҳамда Тошкент вилоят прокуратураси жамоаси прокуратура фахрийси Одил Матхалиқовга укаси

Эркин МАТХАЛИҚОВнинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таянч изҳор этади.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузурдаги СВОЖДЛҚК Департаментининг Тошкент шаҳар бошқармаси жамоаси Департаментнинг Ҳамза туман бўлими катта инспектори Азизбек Халмураевга отаси

Авсехон ХАЛМУРАЕВнинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

Huquq
yuridik gazeta

Muassis:
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi

Bosh muharrir:
Jahongir MAKSUMOV

Tahrir hay'ati:
Abbosxon SANGINOV
Muxtor ZOIROV
Gulnoza RAHIMOVA
Yusupboy G'OIPOV
Svetlana ORTIQOVA

Baxtiyor NAZAROV
(Bosh muharrir o'rinbosari)
Shavkat YODGOROV
(mas'ul kotib)

Tahririyat manzili:
Toshkent shahri, Yahyo G'ulomov ko'chasi, 66-uy.

Telefon: 233-98-40,
233-10-53

Faks: 233-10-53,
233-64-85

Gazeta haftaning payshanba kunlari chiqadi.
Sotuvda kelishilgan narxda

Tahririyatga kelgan qo'yozmalar taqdir qilmaydi va egalariга qaytarilmaydi.
Musallif fikri tahririyat nuqtai nazaridan farqlanishi mumkin.

«HUQUQ» materiallarini ko'chirib bosish faqat tahririyat ruxsati bilan amalga oshiriladi.

□ — tijorat materiali.

Reklama materiallarining mazmuni uchun tahririyat javobgar emas.

Nashr ko'rsatkichi
231

Buyurtma **J-4657.51** 200 nusxada besildi.

Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va sahifalandi. «HUQUQ» original maketi.

Navbatchi muharrir: O' .DEHQONOV

Musahih: M.QAMBAROV

Navbatchi: O' .DEHQONOV

Bosmaxonaga topshirish vaqti: 22.00.
Topshirildi: 20.00 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Gazeta O'zbekiston Respublikasi matbuot va axborot agentligida 2008-yil 12-oktabrda O'188-raqam bilan ro'yxatga olingan.

ISSN 2010-7617